

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Julen 1930.

5

Frø Daltrup Døjskole.

Årsskrift og Julehilsen.

Statens pædagogiske Studiesamling
København

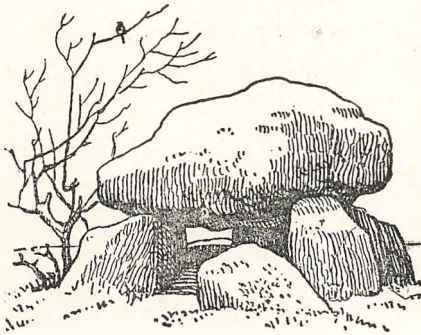
Alle er velkomne til at læse.

Aarsskrift

for

Galtrup Højskole

1930

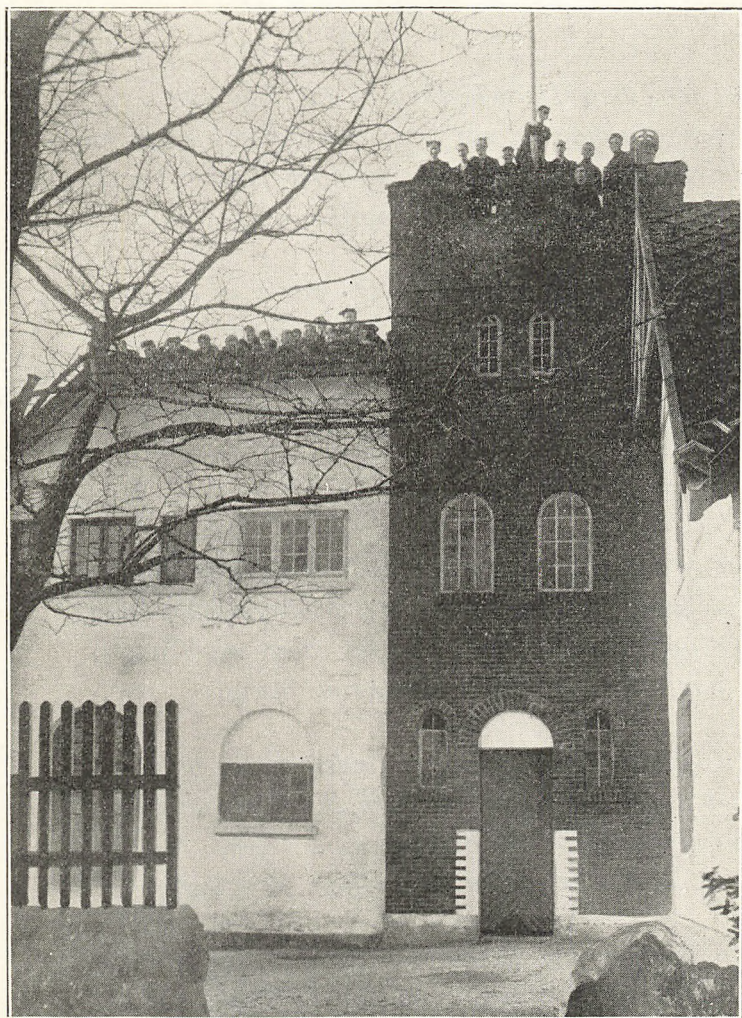

Udgivet af
Elevforeningen

Indholdsfortegnelse.

	Side
<i>Jakob Lykke</i> : En Plads i Solen	4
<i>Sv. Krøigaard</i> : Sand Oplysning	5
<i>Th. Balslev</i> : Julesøndag	8
<i>Agnus Sørensen</i> : Ved åbningsmødet	10
<i>Jakob Lykke</i> : Rendegarn og Islæt	18
<i>Frode Køster</i> : Mod Advent	20
<i>Thomas Thomsen</i> : Passiv Modstand	23
<i>Johanne Jepsen</i> : Klokketklang og Julesang	29
<i>Agnus Sørensen</i> : Saa randt igen et år	30
<i>Niels A. Olesen</i> : Ordet og Eksemplet	38
<i>Gjertlov Hansen</i> : Af en lille Tale ved Elevmødet i Sommer	42
<i>Helge A. Pedersen</i> : Hvad er det at være ung?	46
<i>Ejnar Vestergaard</i> : Minder	48
<i>A. Sørensen</i> : Fra Elevforeningen	50
Elevforeningens Regnskab	51
Galtrup Højskoles Elevforenings Medlemsliste	52

En Plads i Solen.

*Der stod bag Tjørnehækken en lille bly Viol.
Der havde man nu sat den; men der var ingen Sol.
Thi kravled' den forsigtigt, da atter Vaaren kom,
igennem Tjørnehækken til Solsiden om.*

*Der var en farlig Trængsel. Og det er ej saa let
for alle de smaa Planter at finde sig en Plet.
Men Solen — hun gav Kræfter, og Vaaren — den gav Mod.
Til sidst en frodig Klynge af Violer der stod.*

*Der er saa mange, mange af Menneskenes Børn,
hvis Plads blev som Violens bag den skyggende Tjørn.
Men dybt i Sindet bor hos hver eneste en Trang
at finde sig et Grøsted i Solen en Gang.*

*Een kryber ganske stille, en anden maser paa.
Tit var det kun Lygtemænd, ej Solen, de saa.
Saa kryber de videre og maser paa igen,
— til Livet, som Solen mod Aften, farer hen.*

*Men Tjørnen, som skygger, er Synden og dens Sold.
Vil du igennem Hækken, da giv dig Gud i Vold!
Og falder end fremdeles der Skygger paa din Vej,
— den Sol, i Himlen skinner, den overskyes ej.*

Jakob Lykke.

Sand Oplysning.

Hvad Solskin er for det sorte Muld
er sand Oplysning for Muldets Frænde,
langt mere værd end det røde Guld
det er sin Gud og sig selv at kende.

Denne Sang er vel Højskolens Sang, som »Der skinner en Sol i Lys og Løn«, er Friskolens, og i disse fire Linier siges, hvad der er det inderste i Højskolens Gerning, at prøve paa at give sand Oplysning, den, som nærmere betegnes som det at lære sin Gud og sig selv at kende. Hvad er Solskinnet for det sorte Muld? Solskinnet kalder Livet frem. Jorden ligger der — og alt det, som venter paa at leve, ligger der med sine Frø, skinner Solen ikke, da vilde det altsammen dø, men nu kommer Solen og kalder det frem til Lyset.

Saaledes er sand Oplysning for Muldets Frænde. De mange Muligheder, som ligger i Mennesket, Muligheder for at blive grebet af det, som kan give et Menneskeliv Indhold, saa der kommer Syn for, hvad ædle kalde Livets Lyst, Sans for at leve med og være vaagen, disse Muligheder skulde sand Oplysning kalde paa og virkeliggøre.

Og tænker vi paa, hvad der siden Højskolens Begyndelse saaledes er kaldt frem ved den Oplysning, som blev givet rundt omkring paa Højskolerne, da er baade Blomsterne og Frugterne velkendte, derom er der jo talt og skrevet utallige Gange.

Det har været og er stadig et omdiskuteret Spørgsmaal, om Højskolens Gerning skal naa videre end til det menneskelige og det folkelige, at kalde det frem, som er i Mennesker selv, det, som ligger i Jorden. Kalde paa Interesserne for Modersmaalet, Historien, Samfundslivet, Digtningen, Sangen — kort sagt, alt skønt og stort her-neden.

Men naar Grundtvig skal nævne, hvad sand Oplysning er, da peger han paa noget, som kalder paa noget andet end det, som Mennesket har i sig selv, det som er langt mere værd end det røde Guld, dette: sin Gud og sig selv at kende.

Hvad er det at kende Gud, og hvad er det at kende sig selv, hvor finder jeg Gud, og hvor finder jeg mig selv? Er det alligevel ikke saaledes, at om jeg end blev et levende interesseret Menneske med Øjet opladt for alt skønt og stort heneden, saa hjalp det kun lidet, hvis jeg ikke kendte Gud og mig selv? Og jeg kan jo kende alt dette, uden at kende Gud og mig selv.

Jeg hørte om en Kvinde, som levende havde taget Del i alt dette, »var med«, som man siger, ogsaa i Menighedsliv. Og saa . . . en skønne Dag vaagnede noget helt andet, et Spørgsmaal, som kom fra Hjertets Dyb: Hvordan skal jeg blive salig. Det var et Menneske, som var i Færd med dette, at lære sin Gud og sig selv at kende.

Denne Oplysning kan gives Mennesker paa forskellig Vis. Der er det at sige, at hvor det sker, er det ikke af Mennesker, her gælder det i Sandhed, at et Menneske kan intet tage og ej heller give noget af sig selv.

Jeg kan ikke Onsdag og Torsdag fra 8—9 give »sand Oplysning« paa Galtrup Højskole, om jeg saa talte aldrig saa smukt om Gud og Menneskehjertet. Denne Oplysning giver Gud ved sin Aand; den lyser op:

Lys op vor Synd som Lyn
Guds Naades Dyb som Solen,
eller

Lys Gud Fader Hjærtelag
op for os som højlys Dag.

Helligaanden er det, som er Guds Røst, og hvor denne Røst lyder og høres, der lyses der op i Sandhed.

Men saa bliver det ikke Følelsen af eget Værd, som bliver det fremtrædende, ikke at jeg hører til Blomsten af Danmarks Ungdom, som skal bære vor gamle Moder ind i Dagen ny, nej, saa bliver jeg lille og har intet at rose mig af, intet at pynte mig med.

Et af de Mennesker, hos hvem dette er kommet smukkeste frem, som har lært ret at blive lille og nemmet noget af den Lærdom, som er mere værd end det røde Guld, er Peter Griffenfeld. Han er vel naaet saa vidt, som en Mand her i Danmark paa den Tid kunde naa, havde Magt og Ære og alt — ikke hvad Hjertet, for det begærer vel alligevel noget mere — men saa hvad Kød og Blod kunde begære.

Saa kom Omslaget, han blev styrtet, og efter mange Aars Fængsel indridser han i Fængslet paa Munkholm Slot de kendte Linier:

Da Verden blev mig gram,
 da lærte jeg at kende
 for Alvor først min Gud,
 mig selv, min Ven, min Fjende.
 Min Fjende var mig gram,
 min Ven var svigefuld,
 jeg selv var skrøbelig,
 Gud var alene huld.

Her møder vi et Menneske, som har lært noget af det vigtigste, sig selv og sin Gud at kende. Det er den Visdom, vi synger om, som Ydmyghed er Sjælen i, hvorved ej Hovmod hæfter. Sand Oplysning, det er at lære sig selv at kende som skrøbelig eller, som Evangeliet siger, som Synder, men det er jo nu engang ad den Vej, vi lærer Gud at kende.

Da Peder rædselsslagen sagde: Gaa bort fra mig; for jeg er en syndig Mand, da saa han noget, han ikke havde ventet.

»Vorherre saa til den Synder mildt
 og sagde: Vær kun ej bange....

Han saa mildt til ham, det gjorde han ogsaa til Toleren, det gjorde han til Griffenfeld, det gør han til de smaa, det er dem, som hører Guddomsfaderhertet slaa

Der er en Oplysning, som gør Mennesker store, Paulus siger, at den opblæser, det er næppe den sande Oplysning, den sande Oplysning er den, som kalder Livet frem, men Liv møder os som Tilgivelse, som Naade.

Sv. Krøigaard.

Julesøndag.

Af de Skikkelser, som Juletiden fører frem for os, er Simeon, der tog Barnet paa sine Arme, os vel en af de kæreste. Der er i Skildringen af ham en forunderlig lys Fred. Den gamle Herrens Tjener, retfærdig og gudfrygtig, som ledet af Herrens Aand kommer op i Templet og tager imod Barnet og siger: Herre, nu lader du din Tjener fare i Fred, thi mine Øjne har set din Frelse. — Der er over ham en Aftenrødes Skønhed: Dog kysser os og med Guld i Mund den liflige Aftenrøde . . . Saa rejse vi til vort Fædreland, der ligger ej Dag i Dvale. Og naar Josef og Maria undrer sig, saa er det nok ogsaa den Undren, der betager *den*, der endnu hører Livet til her, men som ser Himlen aabne sig, ser et Glimt af Forklarelser. Det er en Guds Gave, naar ved Mødet mellem de gamle og de unge Guds Fred i Menneskers Hjerter og Aasyn kan skabe og nære den dybe Forventning: ogsaa jeg er bestemt hertil!

Men nu kunde man vel tænke sig den, der saadan saa Gudsfreden for Øje og følte, at det var godt at naa dertil, men som drog den Slutning, at det kommer, naar jeg bliver gammel; der er vel heller ikke Brug for det før, men saa kommer det saa at sige af sig selv; det at beskæftige sit Sind dermed, det hører Børn til og barnlige Sjæle, som gamle jo gerne bliver. Man tænker sig Evighedslivet som en Slags Erstatning eller dog en Fortsættelse, en Potensering af Livet her. Men det var nu ikke saadan, Livet mødte Josef og Maria i Simeons Ord, som en liflig Aftenrøde, der dog ikke havde noget virkeligt at sige dem i Livets travle Dag. Nej, det er meget snarere dette: nu møder Livet jer, som det vil møde ethvert Menneske. Og Simeon saa, at i Barnet, der laa paa hans Arme, dér mødte det os alle, det evige Rige, Guds eget Liv, det skæbnesvangre Liv, der kan gøre Mennesker salige, men som ogsaa er Dom over et Menneske.

Overalt, hvor man møder Livet, dér enten vindes eller tabes der noget. Og jo rigere Livet er, des mere vindes eller tabes der. Kærlighedslivet mellem Mennesker, hvor det tages op i undrende Taknemmelighed, hvor der gives og modtages, hvor det bevares i Mindet, dér bliver det en Rigdoms Fylde — hvor det spildes, forsømmes, ikke forstaas,

ikke modtages, der bliver man et fattigt Menneske. Hvordan skulde det saa være andet med Guds eget evige Liv i al sin Fylde! Derfor maa det, at Gudslivet i Jesus Kristus er kommen ind i Verden, blive til Fald eller Oprejsning.

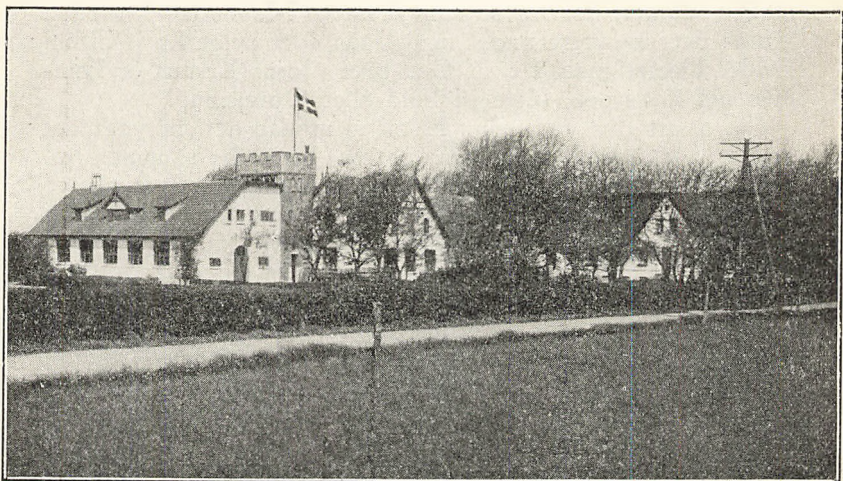
Og alt Liv er Tegn. Hvor vi møder det, betyder det noget, har noget at fortælle os om, hvor det stammer fra, viser tilbage til Kildevældet, og det har noget at fortælle os om, hvad det fører til, viser fremad mod Maalet. Saadan taler det til vort Hjerter om Livets Kilde og om Livets Maal. Men ikke uden Modsigelse, ikke uden at noget i os siger Nej. Derfor bliver det som et Sværd, der trænger gennem vor Sjæl. Det gjaldt jo ogsaa Maria, ikke blot i den Forstand, at hun engang skulde staa under Korset med Smerte, nej, ogsaa saadan, at hun i sit Liv skulde møde Modsigelsens Tegn og mærke Striden i sit Hjerter mellem Guds Vilje og hendes egen Vilje.

Men ved at møde Jesus Kristus bliver vore Hjerters Tanker aabenbarede. De bliver det for Gud, de bliver det vel ogsaa for andre Mennesker, men ikke mindst bliver de det for os selv, saa vi kommer til at se, hvad vi har at leve paa, hvad der er Livets dybe Sandhed for os. Vi kan maaske synes, at det var lettere at være fri, som Maria kunde ængstes for det, der var bleven hendes Lod, men Jesusbarnet var nu sat ind i hendes Tilværelse, og hun kunde ikke, vilde ikke heller skille sin Sag fra ham. Vi kan ikke, og vi vil ikke være ham foruden. Det var lettere maaske, men det var tusindfold fattigere.

I en vis Forstand bliver det at møde Livet fra Gud altid til Fald, fordi vi ser vort eget Livs Dom i ham. Men det er Evangeliet, at netop til den, der kommer ned i det dybe, bøjer Livet sig ned og løfter ham op til sig, oprejser ham til Børnekaar. Saadan vidner Simeon om Livet, om dets Alvor og Angst, om dets Fare og Frelse. Saadan tager vi det ind i vort eget Livs Alvor og lader Guds Frelse komme til os med det glade Budskab. Saa bor Guds Fred hos os i det lave, saa holder vi Jul hele vort Liv igennem, med Barnet i vort Hjerter takker og priser vi Gud, fordi vi har set hans Frelse — indtil vi drager herfra og hjem i Fred.

Th. Balslev.

Ved åbningsmødet

den 9. novbr. 1930.

Familie.

Den allerførste menneskeskole her på jorden blev sikkert begyndt af forældre, som derved ikke først og fremmest ønskede at lære deres børn noget, men at opdrage dem, hjælpe dem til at få de egenskaber og evner udviklede, som forældrene satte mest pris på at kunne finde hos deres børn: måske mod, udholdenhed, troskab, selvbeherskelse, eller hvad det nu kunde være.

Men de første skoler har i hvert fald været familie-skoler, hjemmeskoler.

Så kom andre tider og andre forhold, da familierne begyndte at se sig om efter hjælp i opdragelsesarbejdet. Og derved fremkom de første begyndelser til det, som i nutiden kaldes skoler.

Fra først af er skolen altså slet ikke noget selvstændigt, der kan sættes ved siden af familie og hjem, men derimod en opfindelse, som de kunde bruge ved opdragelsen af børnene. Skolen er født til tjene familierne, hjemmene.

Stat.

Til det selvsamme er ogsaa staten født, denne sto-

re sammenslutning både af f a m i l i e r og af mere eller mindre e n k e l t s t å e n d e m e n n e s k e r.

Men da s t a t e n først var dannet, fik den hurtigt øje på skolen og lod ikke f a m i l i e n være ene om at have skolen i sin tjeneste. Staten begyndte et arbejde på at gøre skolen til sin trofaste tjener. Nogle steder har staten også f o r e n t i d haft held med sig i disse bestræbelser. F. eks. gik det for halvtredie tusinde år siden sådan i det gamle Sparta, at forholdet mellem familien og skolen helt opløstes, samtidig med at den kommunistisk-aristokratiske spartanske s t a t gjorde sig til e n e h e r r e over skolen.

Kirke.

De oprindelige kristne menigheder, som jo ikke var et rige eller riger a f d e n n e v e r d e n — sådan som staten var det — kom snart ind på at efterligne den verdslige stat, at danne e n s t a t i s t a t e n, kendt under navnet k i r k e.

Og nu prøvede også denne kirke på at gøre skolen til sin tjener. Det var derefter ikke familien a l e n e, som bestemte hvilke opgaver skolen skulde have, hvilke mål den skulde stille imod. Stat og kirke indblandede sig og nødte skolen til at prøve på at tjene t r e h e r r e r.

Hvem der er stærkt ombejlet kan derved forledes til hovmod, og sådan er det gået skolen. at den er kommen til ofte at føle sig som en selvstændig faktor i menneskelivet, der f. eks. kan have et rimeligt krav på at skulle bestemme omfanget af f o r æ l d r e n e s ret indenfor sine mure. Tjeneren, som ikke længere følte sig vel i en tjeners skikkelse, skulde forsøge at tjene hele t o f r e m m e d e h e r r e r.

For skolen som opdragelseskole var det dog sikkert til gavn, at stat og kirke har været medbejlere, så den har måttet forsøge at tjene dem begge i stedet for den ene helt.

Virkelig godt bliver det først, hvor stat og kirke bliver støtter for skolen uden at være dens formyndere. Først der kan den blive en ægte opdragelseskole, der t j e n e r f a m i l i e l i v e t i n d e n f o r d e n k r i s t n e m e n i g h e d.

Og den kristne menighed er jo ikke en håndgribelig, fast opbygget organisation, som ligner f. eks. pavekirken eller en verdslig stat.

Men den er et u s y n l i g t f æ l l e s s k a b af mennesker, der tror på Jesus Kristus.

For både staten og kirken er det let nok at stille skolen bestemte opgaver, og k o n t r o l l e r e om den løser disse opgaver. Dette kan gøres ved at holde nogle e k s a m e n e r, som viser hvorvidt eleverne magter at r e g n e d e og d e o p g a v e r, at danne sig en f o r s t a n d i g mening om det eller det spørgsmål, at h u s k e årstallene for og sammenhængen med de og de begivenheder — eller at gøre rede for den l æ r e om gud, som kirken nu har godkendt som den rette. Alt sådant kan skolen naturligvis lære sine elever, og gennem eksamen kan der føres bevis for, om det er lært eller ikke.

I n t e t af dette er imidlertid opgaven for en opdragelsesskole, der skal tjene familielivet indenfor det usynlige fællesskab af kristustroende mennesker, som er den kristne menighed. Dennes opgave bliver af langt inderligere og dybere art.

Det lader sig ikke gøre gennem nogen slags love og forordninger, bestemmelser og tilsyn, prøver og eksamener hverken at fastsætte målet for den r e l i g i ø s e o p d r a g e l s e — eller nå til målet for den. Og det lader sig ikke gøre alene af den grund, at ingen lærer virkeligt k e n d e r o p g a v e n eller kan i sandhed give sig i dens tjeneste, som ikke selv er et i nogen måde l e v e n d e m e d l e m a f m e n i g h e d e n. Men at få et sådant spørgsmål klarret ad forstandsmæssig vej gennem eksamener, kommissioner, konsulenter og tilsyn ligger udenfor menneskelig evne.

Og så sættes der da fra visse sider forsigtigt kræfter i bevægelse for, at man endelig engang kunde nå til at få hele dette v a n s k e l i g e, r e l i g i ø s e o m r å d e, som de almindelige fornuftlove ikke gælder for, ud af den skole, som staten i forening med kirken nu længe har krævet, at alle børn skal gennemgå eller gennemgå noget tilsvarende til.

Mange, måske de allerfleste, er ikke bleven opmærksomme på eller kan ikke se, at en sådan skole, som man havde fået o p e r e r e t d e t e v i g e u d a f, vilde være som et træ uden rod, et højerestående væsen uden hjærne eller rygmarv.

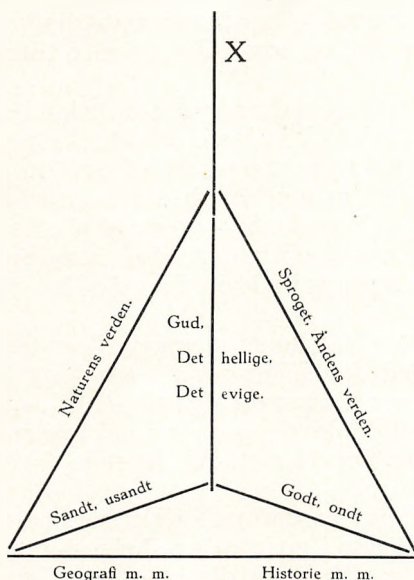
Der findes en lille fortælling af Johannes Jørgensen, hvor han taler om noget, der kan bruges som billede på det religiøses betydning i skolen. Det var en edderkop, som ved flid og dygtighed var bleven velhavende. Dens net var nu så stort som et helt lille rige og gav den et sikkert og godt udkomme.

Helt fattig og nøgen var edderkoppen kommen flyvende gennem luften på en fin, flagrende tråd en septembermorgen og landet i en trætop. Selve begyndelsen til det store net var en tråd, hvorad den havde furet sig længere ned i træet og begyndt sit arbejde. Nu fik den lykkelige edderkop en dag lyst til at foretage et grundigt eftersyn af alt, hvad den regnede for sit og mente at kunne forstå. Og da traf den på denne her første tråd, som gik lige op i luften og forekom den ganske ukendt, ufornuftig og unyttig. Denne tråd vilde edderkoppen nu af med — og bed den over. Men i næste nu styrtede hele dens store rige sammen og blev til en lille våd klat på dens hoved.

»Tråden ovenfra«, som edderkoppen ikke forstod, havde holdt al herligheden oppe og givet den værdi.

En sådan ubegribelig tråd fra oven må der være i ethvert godt og lykkeligt arbejde.

Hvad den betyder i en skoles gerning kan søges tydeliggjort ved hjælp af nogle linier og navne.

Tegningen skal i grunden tale for sig selv. Men man ser, hvordan det nærmest beslægtede kommer til at være sammen på begge sider af linien X.

Den bliver som tråden i edderkoppens net, uden hvilken det hele vil falde sammen som en klud.

Skolen behøver slet ikke i sit arbejde at b e g y n d e ved X — den kan begynde hvorsomhelst, når blot X hele Tiden er der og ikke bides over. Ja, det religiøse skal måske endda ikke så meget gøre sig gældende i Skolen ved at der t a l e s ofte, udførligt og længe om det — som ved at der l e v e s på det derinde. Ti i en opdragelsesskole, der skal tjene familielivet indenfor den kristne menighed, er det ikke især en uddannelse af eleverne, der er målet, men en o m d a n n e l s e.

En rigtig m e n n e s k e skoles egentlige opgave ligger derfor ogsaa helt udenfor det livsomraade, der kan beherskes gennem lovgivning, ministerielle forordninger og politimæssig kontrol fra statens eller kirkens side.

Det t i l s y n, kirken gennem præster og provster og bisper hidtil har udøvet overfor skolen, har derfor heller ikke — h v o r d e blot optraadte enten som statens eller kirkens embedsmænd — kunnet virke ved sig selv til noget godt. Ja det har ofte gjort megen fortræd. Alt afhang naturligvis her af den p e r s o n l i g h e d, som i det enkelte tilfælde udøvede tilsynet.

Faren for opdragelsesskolen ligger ikke i, om det kirkelige tilsyn på det gamle grundlag forsvinder, men der i at staten simpelt hen skulde sætte sit tilsyn i stedet — ogsaa selv om det blev udøvet gennem de højest uddannede pædagogiske fagfolk som konsulenter.

Hvad opdragelsesskolen trænger til er først den mest udstrakte frihed for både statens og kirkens tilsyn — og dernæst trænger den til at blive opfattet som og selv føle sig som familiens tjener, samtidig med at den har en fri, levende forbindelse med m e n i g h e d e n.

Det er umuligt at udforme i skrevne paragraffer den opgave som en lærer i opdragelsesskolen har, sådan at der intet mere er at tilføje til disse paragraffer eller ændre ved dem.

Opgaven må i virkeligheden leve i lærerens hjærte som et ideal — ja, noget helligt han altid må stræbe imod; ellers bliver hans gerning mere eller mindre mislykket, hvilken uddannelse han end har, hvilket tilsyn han end

er underkastet, og hvilke rådgivere der end stilles til hans tjeneste.

Derfor er det så uheldigt som muligt, når nogen — enten det så er staten eller kirken eller familien — med y d r e bånd og y d r e m a g t, vil råde for lærerens arbejde. Derved kan blot opnås, at det kommer til a t s e u d, for de mennesker der kan blændes af den slags udvendige ting, som om det var gørligt overfor en l æ r e r i o p d r a g e l s e s s k o l e n at tage ansvaret bort fra ham, for hvad han lærer sine elever og hvad han opdrager dem til. Lærerens arbejde kan kun kendes og dømmes gennem dets frugter. Med y d r e midler kan her intet alvorligt udrettes i nogen retning eller af nogen magt. Vil familien indenfor den kristne menighed så dog have nogen garanti for, at en lærer er dens tjener og går dens ærinde, da har den ingen anden vej at gå end at lade m e n i g h e d e n s å n d vinde lærerens hjærte. Hvor det sker, behøves der ingen ydre magtmidler overfor læreren, og hvor det ikke sker nytter det til intet at komme med dem.

Selvfølgelig skal familien indenfor den kristne menighed ikke stille krav til skolen om at den skal gøre sine elever til færdige kristne personligheder. Det højeste der skal og kan kræves af Skolen er, at den sætter sine elever i g a n g i den rigtige retning. Resten må så overlades til selve »Livets skole«.

For nylig holdt den nuværende danske undervisningsminister en tale i rigsdagen om den offentlige skoles fremtidige ordning. I denne tale var der en hel del, som der på flere måder er grund til at glædes over også netop set fra hjemmets standpunkt indenfor den kristne menighed. Nogle af hans udtalelser gengives således i et anset blad, der ikke kan tænkes at nære noget ønske om at give ministeren ufortjent ros: »Det kirkelige tilsyns fjernelse efter den foreslåede nye ordning vil ikke medføre noget brud mellem kirke og skole; men der kan stedse opretholdes en fri åndelig forbindelse mellem dem. Og jeg er af den opfattelse, at religionsundervisningen ikke kan undværes — dertil har den haft alt for stor historisk og kulturel betydning. Og jeg vil foretrække almindelig fælles folkeskole med religionsundervisning fremfor en folkeskole uden religionsundervisning og med en række sekteriske særskoler med religionsundervisning.

J e g ø n s k e r i k k e e n u n i f o r m e r e t, s t i v

statsskole, men en folkeskole, hvor forældrene kan hindre alvildkørsel.«

Hvem der kender til det syn på skolen, som har været gjort gældende af ledende socialdemokrater i ind- og udland, og hvem der tillige selv ser skolen som hjemmestjener, maa lægge mærke til sådanne ord.

Efter dem skulde for så vidt alt blive godt, når loven blot iøvrigt kommer til at udelukke enhver mulighed for, at der kan gives et flertal af hjem indenfor staten eller indenfor et mindre, begrænset område lejlighed til på nogen vis at øve samvittighedstvang eller begå overgreb overfor andre hjem med hensyn til deres børns skolegang.

På dette punkt er der grund til den største årvågenhed.

Til slut skal her så blot siges, at den samme linie, den samme tråd, der ikke kan undværes, om der skal komme noget godt ud af børneskolens arbejde, den må ligeså fuldt være også i en folkehøjskoles og en efterskoles arbejde. En mand med så rig erfaring som få andre — Holger Begtrup — har nylig skrevet derom: »Uden at forveksle kristendom og folkelighed må vi dog sige som en historisk erfaring, at folkelivets åndelige fornyelse altid har haft sin kilde i det fornyede kristenliv. Derpå hvilede hele Grundtvigs arbejde for den folkelige oplysning.

Det er min overbevisning, at den ægte danske folkehøjskole kun kan komme til kraft igen, når den slutter pagt med menighedslivet. Højskolens svækkelse skyldes ingenlunde den ny tidsånd, men dens hovmodige løsrivelse fra det, som er roden til alt ægte åndsliv.

Altså må det være mit råd til alle, som bekymrer sig for folkehøjskolens fremtid: Tud ikke med tidens ulve og prøv ikke forgæves på at genskabe de gamle livsformer, men søg i dybden efter det evige livs kilde, og forkynd trøstigt for den danske ungdom, hvad i selv erfarer i åndeligt fællesskab med livstroende danske mennesker!

Selv om vi er små profeter, så har vi netop i vore dage et stort kald til at forkynde, hvorfra frelsen må komme for vort hårdt truede folkeliv.«

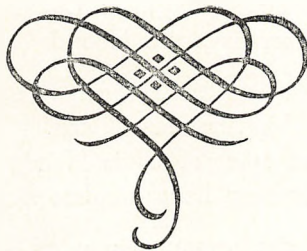
Da vi for få dage siden begyndte vinterskolen sagde jeg, at det gjaldt om vi kunde hjælpe hinanden til rette med at få bedre syn for det faste i tilværelsen — det er linien X, som går ned i midten af tegningen foran.

Ved tidligere lejligheder er der herfra talt om, at der er noget fast i os selv, som vi må agte vel på.

Derom skrev Oscar Geismar i går i Højskolebladet: Den naturalistiske opfattelse af tilværelsen gør alt til udvikling og lægger det dermed ind under foranderlighedens vilkår. »Det er ingen skade til at mindes, at hvor meget så de ydre vaner ændres, er de i n d r e evig og altid de samme. Lykke og ulykke, synd og skam, ære og vanære, anger og brøde, død og djævel er den dag i dag det samme som i Abrahams dage. Og til denne uforanderlige menneskesjæl, som er udviklingens eneste faste punkt, svarer den evigt uforanderlige gud, der i Jesus Kristus bragte liv og udødelighed for dagen.«

Det er enhver m e n n e s k e s k o l e s sande bestemmelse, den egentlige opgave elever og lærere har overfor hinanden: at finde hjælp til bedre og bedre at se det og få lagt det som en grundvold for livet, at a f s t ø r r e værdi end a l a n d e n v e r d e n s h e r l i g h e d — ja »langt mere værd end det røde guld, det er sin gud og sig selv at kende.

Agnus Sørensen.

Rendegarn og Islæt.

Selv de, der ikke har mindste Forstand paa Vævning, véd dog maaske, at der i Væversproget er noget, der hedder Rendegarn, og noget, der hedder Islæt. Det første er de Traade, der gaar paa langs af Væven, det andet de, som gaar paa tværs. Og nu vil enhver kunne indse, at Tøjets Udseende og Holdbarhed afhænger baade af Rendegarn og Islæt og den Maade, hvorpaa de er sammenvævet.

Men fra Væversproget er disse Ord gaaet over i det Billedprog, hvormed vi søger at beskrive og forklare Menneskelivet. Vi finder dem i et gammelt Ord, som Grundtvig har indflettet i sin friske Sang om Ludvig Holberg:

„Rend med Alvor, slaa Gammen paa!“

Og i Chr. Richardts Sang „Lad Lykkens Ganger springe“ hedder det, at i Herrens højre Haand

„dér sankes Skæbnens Traade
lig Væverstolens Garn,
med Islæt af Guds Naade
selv mod hans mindste Barn“.

Rendingen er det første, men uden Islæt bliver der ikke nogen Vævning, kun en Række løse Traade uden Sammenhæng. Dette gælder ogsaa i Menneskelivet, hvor det ganske vist ofte kan være svært nok at skelne mellem Rendegarn og Islæt, men hvor det dog er klart, at der maa findes begge Dele.

En Skolemand, der ud fra denne Lignelse betragter sine Lærlinges Muligheder, vil formentlig finde Rendegarnet i Evner og Anlæg, i Lyst og Vilje til at komme frem i Verden, og Islætten i den Dygtiggørelse ved Tilegnelse af Kundskaber og Færdigheder, som er Skolearbejdets nærmeste, om end ingenlunde højeste Maal. Men han vil ogsaa ved Efter-

tanke snart komme til at indse, at der maa være et inderligt Samvirke mellem det, som Lærlingen ejer i sin Person af naturlige Betingelser, og det, der tilføres hans Sjæl af Stof udefra, om Arbejdet skal virke personlighedsdannende. En Sjæl uden „Rendegarn“, uden Længdetraade, uden Linjer fremefter, vil nok kunne paafyldes endogsaa store Mængder Lærdomsstof. Men ret forstaaet er det spildt Ulejlighed. Det faar ingen Livsværdi.

Men under gode Forhold kan den Undervisning, der oprindeligt kun fremtraadte som Islæt, have en Indvirkning ogsaa paa „Rendegarnet“, hvorved Billedet fra Væversproget i Virkeligheden bliver utilstrækkeligt. For det Rendegarn, der sidder paa Væven, — det bliver ikke stærkere i sig selv ved, at der kommer Islæt paa. Men Viljen til Livet, den evige Higen, den kan vokse i Livets Løb, ja, den *maa* nødvendigvis vokse hos ethvert sjælesundt Menneske, alt mens Indtryk og Oplevelser indarbejder sig i hans Personlighed. Her er vi i Nærheden af Højskolearbejdets Hemmelighed, hvilket alle de, der kender en Smule til denne Hemmelighed, vil forstaa uden nærmere Forklaring.

Men jeg skønner ikke rettere, end at det samme gør sig gældende i vort Gudsforhold, kun at det her er ganske umuligt at skelne skarpt mellem det oprindelige og det, der siden har givet Livet Vækst. Det er jo Gud, der holder Rendegarnets Traade i sin Haand. Men det er ogsaa ham, der slaar Islætten i. Det var ham, der i Daaben ved sit levende Ord indplantede det evige Liv i os og gav vor Sjæl et Grundpræg, et lønligt Fond af evig Higen. Men det er ogsaa ham, der ved alt, hvad han i Livets Løb giver os til Sjaelemættelse, fortsætter Opbygningen af det nye Menneske, indtil alle Traadene er tæt og fast sammenslyngede, og hans Værk er fuldført.

Jakob Lykke.

Vi sender vore gamle Venner blandt Aarsskriftets Læsere en hjertelig Hilsen og ønsker dem alle en glædelig Jul og et godt Nytaar!

Kirkebakken, Odder, December 1930.

Margrethe og Jakob Lykke.

Mod Advent.

Der er et Spørgsmaal, der atter og atter dukker frem: Hvad kan vi gøre for at vor Gudstjenesteordning kan komme til at svare til, fremme Nutidens Kristenliv.

For nogen Tid siden var der tre Præster, der ønskede mere Plads til stille Andagt og Tilbedelse. De ønskede en fælles Syndsbekendelse, fremsagt af alle i Kor; Knæleskamler; stille Bøn før Prædikenen. Andre har ønsket Plads for rigere Farver ved Gudstjenesten, forskelligt farvede Messehagler til de forskellige Kirketider, og atter andre, at Gudstjenesteordningen kan blive saa enkelt, ja næsten formløs som muligt, samlende sig snært om Daab, Nadver, Forkyndelse og Salmesang, men uden de faste Kollektter, Epistler, Evangelier. Hver mener vel, at kunde det ske, da var det en Hjælp til at Fornyetelsen vilde komme, Mennesker samles, Kirker fyldes, saa selv de, der aandeligt talt lever helt ude paa Overdrevet, maatte rives med.

Men saa let gaar det ikke at faa det dybeste frem i Kirketjenesten. Det kommer ikke ude- men indefra.

Naturligvis betyder Rammerne for vort Menighedsliv noget, ja meget, og det maa ikke alene være Forkynderen, men hele den lovsyngende, bedende, bekendende Menighed en Hjertesag, at Rammen kan være saa god som mulig for det Kristenliv, vi gerne vil helt skal gennemtrænge vort Land, vort Sogn, saa vi alle med Glæde kan samles til Gudstjeneste, naar Klokkerne kimer og kalder — ikke de gamle — men ligesaa fuldt de unge, os, der staar midt i vor Manddomsgerning. Gudskelov, Rammen for dansk Kirkeliv er saa rummelige, at vi kan faa det med som Hjerterne kræver. Rammer skal vi have, saa festlige og skønne som muligt. Men det er dog ikke Rammen, men det, der skal fylde Rammen det kommer an paa, Hjertets enfoldige Sind. Der er eet vi maa føle, at vi er Syndere — ikke dette, at vi ikke er saa gode som vi burde være, fulde af Fejl — nej — Syndere, der maatte gaa fortabt om det ikke blev vor Oplevelse, at der kun er een, der kan frelse os ud af Syndens og Dødens Magt ind til Livet i Gud og det er Jesus Kristus, ham der kom til Verden for at gøre Syndere salige; kun een, der kan rense og helliggøre os, Guds gode

Helligaand. Her er det, der kan hjælpe et Menneske, der er i Nød. Om ham maa vi samle os, til ham maa vi komme med al vor Fattigdom, Nød, Magtesløshed, al vor Tomhed, saa han kan fylde os med sin Fylde, saa det mere og mere bliver Jesus Kristus, der lever i os. Herfra er det Fornylsen maa komme. Han er a og aa. Derfor kan jeg heller ikke, naar Advent gaar ind, undvære disse Linjer :

Jeg Hjertets Dør vil aabne dig,
o Jesus, drag saa ind til mig.
Ja ved din Naade lad det ske,
at jeg din Herlighed maa se.

Og ved din Helligaand os led
paa Vejen frem til Salighed,
at her vi dig lovsynge maa
indtil vi for dit Aasyn staa.

Her er det tillige sagt: skal Fornylsen komme i Menighedslivet, da gælder det nok for os, ikke alene at *vi* tager mod det Gud har til os, hans Naade, hans Kraft, det han kom for at give os — dermed maa der begyndes — men at vi ogsaa gaar ham i Møde, ikke nøjes med de smaa Kredse, de smaa sukkede Samfund, men søger ind i det store Fællesskab, hvor Dørene staa aabne for alle, der vil være med, hvor det bliver vor Glæde, at vor lille Lovsangstone kan falde ind i det store Lovsangskor, ja, at denne Tone kan blive saa rig, saa stærk, at Mennesker maa sige: der maa ogsaa jeg være med. Nu har det gamle Adventsbudskab lydt til os: Se din Konge kommer til dig — ja netop til mig arme elendige lille Menneskebarn — kommer for at frelse os ind til al sin Herlighed. Han kom engang til mig i den hellige Daab; han kommer til mig i sit Ord, først og sidst ved sit Nadverbord, kommer med nyt Livsmod, ny Kraft, med Fred og Glæde — kommer, ikke fordi han skal, men fordi han ikke kan andet, kommer ud af det Liv, den Kærlighed, der lever i ham, fordi han altid lever i Samfund med sin himmelske Far. Og saa er det saa forunderligt. Han kunde ikke nøjes med Englenes Lovsang, ikke med noget mindre end det syndige Menneskes fattige Lovsang. Om disse tie, da maa Stenene raabe. — Det er hans Kærlighed vi møder i de Ord.

Gudskelov jeg ved, at engang skal jeg være med i det store Lovsangskor, i den store hvide Flok — det største mit Hjerte kan naa til — sammen med alle dem jeg i Jesu Navn her delte Sorg og Glæde med. Men Livet begynder ikke der; det begynder her. Her kom Jesus Kristus til os; her satte han os Stævne i sin Menighed; der er det vi maa

komme til ham med vor Lovsang, er den end saa fattig, at den kun er et Suk. Her maa vi prøve at nynne den, naar vi begynder vor Dag, og naar Natten falder paa:

Lad hver Morgen mig begynde
Dagen til din Pris,
og naar Aftenklokken ringer,
lad min Sang paa Lærkevinger
stige ligervis —

men vi maa nok ind i Guds Menighed baade for at lære Tonen, og for at den kan faa sin rette Fylde. Derinde er det, Instrumenterne stemmes, derinde klinger de ind i det store Fælleskor, saa det faar sin rette Klang. Hver kommer med sin Tone; hverken Glædens, Sorgens eller Takkens Tone kan undværes, mindst den, der ligger gemt i Sukket: Gud, vær mig Synder naadig. Hvor den Tone bryder frem, der bliver det til den Lovsang, vor Herre længes efter. Og der kan ingen undværes, hvad enten han er gammel eller ung, hvad enten hans Liv har været paa det jævne eller dybt i Bølgedalen. Men kan det blive vort Hjertes Sag at være med til at gaa vor Herre i Møde i Aaret, der nu er begyndt, med at synge ham en Lovsang i Guds Menighed, da tror jeg, at der vil komme en rig Tid for Guds Menighed, da er vi med at berede Jordbunden, saa han selv vor Herre og Frelser kan saa sin Sæd i Menneskehjerner, og saadan at det kan bære sin Frugt til Velsignelse for os.

Gud give os baade Lykke og Frimodighed til at være med i Lovsangen, være det ikke alene nu i Juletiden, men Aaret igennem — da faar vi ikke alene en glædelig Jul, men et velsignet Nytaar.

Frode Køster.

Passiv Modstand.

Man taler om en krig mod krig. Mange kræfter er sat i bevægelse for at hindre de meningsløse krige med alle deres rædsler og om muligt erstatte voldsmagten med ret og fordragelighed. Nogle mennesker arbejder roligt og sagligt for at skabe retsregler mellem folkeslagene og faa dem til at underordne sig en fælles myndighed. Krigens er et levn fra tidligere tiders rets- og erhvervstilstande, nu maa den erstattes af en ordning, der svarer til vor tids faktiske forhold. Andre sætter deres lidenskab ind for at rejse menneskers uvilje mod krig. Den findes i de fleste mennesker. De ved ogsaa godt, at krig ikke lader sig forsvare, hverken fornuftigt eller moralsk, krig er en ulykke for alle parter. Det gælder om at faa dem til at lade denne erkendelse faa magt. Denne erkendelse fra ned og det ordnende arbejde fra oven maa mødes og samvirke, for at det levende værn mod krig kan blive stærkt. Det er endnu ungt og svagt, dette levende værn, men det vokser, det har det groendes styrke.

Men væksten kan ikke foregaa ens over hele vor jord. Den maa tage form efter sted og kaar. Et folk eller en gruppe af folk kan før andre komme til at maatte sige nej til krigens væsen og midler. Naar da spørgsmaalet rejses, hvorledes et folk, der giver afkald paa vaabnernes magt, skal hævde sig over for væbnede fjender, er det ikke sjældent, at den passive modstand bliver nævnt. For nogle et uklart evangelium, som man klamrer sig til, for andre en dum og forargelig tale. Nu kan man nogenlunde gøre rede for, hvad passiv modstand betyder for Gandhi, hvis eksempel gerne fremdrages, og en kort fremstilling skal her forsøges.

Gandhi er kommet til — med rette eller med urette — at føle det engelske styre som en undertrykkelse og en ulykke, medførende økonomisk udsugelse og folkelig forringelse. Da forhandling viste sig unyttig, forsøgte han ved fredelige midler at fremtvinge en indskrænkning af englændernes magt. Hans krav er gennem aarene vokset, saa han nu ønsker fuld politisk selvstændighed. Han søgte

at faa sit folks millioner til at lade være med at samarbejde med den engelske regering. De skulde nægte at modtage æresbevisninger — nægte at deltage i styrelsen — selv opdrage deres børn og ikke sende dem i de engelske skoler — ikke føre sager frem for de engelske domstole — ikke træde direkte i regeringens tjeneste som soldater eller funktionærer — og indskrænke handelsforbindelsen med England og selv frembringe de varer, de havde brug for. Dertil kunde saa føjes borgerlig ulydighed som skattenægtelse og andre lovbrud. Om karakteren af denne borgerlige ulydighed siger han saadan: »Forbryderen overtræder loven hemmeligt og søger at undgaa straf. Ikke saaledes med den, der øver passiv modstand. Han adlyder ikke lovene, fordi han frygter straf, men fordi han anser dem for egnede til at befordre folkets vel. Der gives dog tilfælde — i almindelighed er de sjældne — hvor en lov er saa uretfærdig, at det vilde være en vanære at adlyde den. I saadanne tilfælde bryder den, der vil yde borgerlig modstand, loven aabenlyst og tager straffen derfor. Og for at give sin protest mere eftertryk kan kan unddrage staten sit samarbejde, idet han ogsaa nægter at adlyde andre love, i det mindste saadanne, hvis overtrædelse ikke betyder æreløshed«. Om pligten til at tage mod straf for lovbruddet siger han andet sted videre: »Den, som bliver stillet for dommeren, maa ikke sætte sig derimod, den, som faar en sagfører beskikket, skal afvise ham. Faar nogen valget mellem en bøde og fængselsstraf, maa han vælge fængslet; men den, som kun bliver dømt til en bøde, skal vægre sig ved at betale den. Medarbejderne skal ikke vise nogen sorg, naar en af deres kammerater er blevet fængslet, snarere maatte de anmode om ogsaa selv at blive fængslet. Er vi først fængslet, er det vor pligt at underkaste os fængslets regler. Ikke engang hemmeligt tør vi hengive os til sorgen; thi alt, hvad vi gør, maa gøres oprigtigt, bevidst og aabent. Det er pligt for hver enkelt af mine tilhængere ikke at unddrage sig nogen straf og glad at paatage sig enhver lidelse og deri at se en mulighed for yderligere styrkelse af sjælelige kræfter«.

Gandhi bøjer sig for den direkte ydre magt, omend kun for at rette sig igen, ukuet. Hans egne tilhængere maa aldrig bruge vold, hele hans »oprør« skal gennemføres venligt og høfligt, men klart og bestemt.

Betegnelsen »passiv modstand« har Gandhi laant andet steds fra. Han har siden forkastet den. Hans virk-

somhed er ikke passiv, taalende; den er i højeste grad aktiv. Den er ikke blot en modstand mod overgreb. Den er ogsaa et angreb — paa en bred front — et forsøg paa at fremkalde reformer. »Jeg synes ikke om ordet »passiv modstand«, det kan ikke udtrykke alt, hvad jeg mener. Det beskriver en metode, men det giver ikke noget vink om den helhed, hvoraf det kun er en del. Virkelig skønhed — og det er mit maal — er der i at gengælde ondt med godt«. Og han forklarer videre, hvordan det, man i almindelighed forstaar ved passiv modstand, er udtænkt som et vaaben for de svage. Man undlader at bruge magt, fordi man er svag. Hvis styrkeforholdet vendtes om, vilde man se anderledes paa det. Han bruger derfor om sin fremgangsmaade og navnlig om den opfattelse, som ligger bagved, betegnelsen Satyagraha. Ordret betyder det ret stræben, men for Gandhi betyder det sjælens eller kærlighedens magt. Hans tanke er den, at ydre magt under ingen omstændigheder maa anvendes. Det er af angst og svaghed, at mennesker griber til den slags midler, og man opnaar intet derved andet end at skade sig selv og andre og det godes sag. Denne tanke har sin rod i hans religiøse overbevisning, i den gamle hindureligions lære om Ahimsa (ikke-dræbe). End ikke det ringeste kryb maa mennesket dræbe. Mange, som med stor møjse søger at følge dette bud rent bogstaveligt, begaar med sindsro de skrækeligste grusomheder. Men Gandhi, som i adskillige tilfælde har sat sig ud over dets bogstav, har uddybet og fornyet dets indhold: »Jeg mener virkelig, at man ikke maa gøre ondt imod nogen; man maa ikke huse en ukærlig tanke, end ikke i forbindelse med en, der anser sig for ens fjende Men jeg gaar videre, hvis vi harmes over en vens handling eller den saakaldte fjendes handling, opfylder vi ikke denne lære. Naar jeg siger, at vi ikke maa harmes, saa mener jeg ikke, at vi skal samtykke: ved ordet harmes tænker jeg paa ønsket om, at der skulde tilføjes fjenden noget ondt, eller at han skulde bringes af vejen, ikke netop ved vor virksomhed, men ved andres eller om muligt ved guddommelig indgriben, hvis vi huser blot den tanke, afviger vi fra læren om voldsløshed«.

Det er den samme tanke, som vi finder udtrykt i Bjærgprædikenen, og som Tolstoy vilde gøre til et almindeligt moralbud. Gandhi har lært baade af tømmerman- dens søn fra Nazaret og af den store russer. Det har jo været almindeligt at mene, at det vilde være upraktisk, ja, selvmorderisk at gøre disse ord til lov for almindelige

mennesker. Jacob Knudsen har saaledes med stor lidenskab søgt at indskrænke omraadet for dette ideals gyldighed. Gandhi gaar ufortrøden videre. Man skal modarbejde al uret og og alt ondt, men uden at anvende vaaben og vold og uden harm eller had mod dem, der er det ondes redskaber. Det er ham heller ikke nok at tegne idealet, han vil ogsaa vise, at man praktisk kan arbejde hen imod det. »Under Ahimsas herredømme er der ingen plads for organiserede snigmord eller for aabenlyst begaaede mord eller for nogen voldsdaad for dit lands skyld eller endog for at væрге deres ære, som er dig dyrebare, og som er under din beskyttelse. Naar det kommer til stykket, vil det være en daarlig beskyttelse for deres ære. Denne lære fortæller os, at vi kan værne dem, som er under vor beskyttelse, ved at udlevere vore liv til den, som vilde begaa vanhelligelsen, og det kræver meget større mod end at udlevere slag. Hvis du ikke gør gengæld, men holder stand mellem den, du skal beskytte, og modstanderen og simpelthen modtager slagene uden at slaa igen, hvad vil saa ske? Jeg forsikrer dig, at al hans vold vil blive brugt mod dig, og din ven vil gaa fri. Hvis livet leves saadan, er der ingen opfattelse af fædrelandskærlighed, som kan retfærdiggøre saadanne krige, som dem man nu er vidne til i Europa«.

At disse tanker om voldsløshedens magt ikke er løse og overfladiske, ses bedst, naar han tvinges ud til grænsen. Han skriver saaledes et sted, hvor talen er om, hvor langt man i det daglige liv kan afstaa fra at bruge vold:

»Ingen kan blive helt fri for at øve vold, saa længe han er i kødet, fordi vi aldrig fuldstændig giver afkald paa »viljen til at leve«. Hvad nytte er det til at tvinge kødet alene, hvis aanden nægter at medvirke? Du kan faste, til du er ved at sulte ihjel, men hvis paa samme tid sindet bliver ved at hige efter sansernes lyst, er din faste en skam og et blændværk. Hvad skal da den stakkels hjælpeløse slave af »viljen til at leve« gøre? Hvorledes skal han afgøre, hvad slags og hvor megen vold han maa begaa? Samfundet har ganske vist sat en grænse og befriet den enkelte for at plage sig selv dermed. Men enhver, der søger efter sandheden, maa ændre og tilpasse denne grænse efter sine personlige behov og gøre uophørlige bestræbelser for at indsnævre voldsgerningernes kreds«.

Denne indsnævring kan selvfølgelig ikke paalægges udefra. Den kan kun fremkaldes ved en indre omdannelse.

Under Verdenskrigen, da Gandhi endnu troede paa den engelske regering, støttede han rekrutteringen til den indiske hjælpehær, og det blev senere bebrejdet ham. Han svarede, at han dengang maatte anse det for sin borgerlige og personlige pligt, han kunde ikke undlade at handle: »Jeg var desuden en almindelig borger og ikke klogere end mine landsmænd; jeg troede paa Ahimsa, og de andre troede slet ikke paa den, men nægtede at gøre deres pligt mod regeringen, drevet af vrede og ondskab. Deres uvidenhed og svaghed fik dem til at nægte. Som deres medborger var det min pligt at lede dem paa ret vej. Jeg foreholdt dem deres klare pligt, forklarede dem Ahimsas lære og lod dem gøre deres valg, hvad de ogsaa gjorde. Jeg angrer ikke min optræden med hensyn til Ahimsa. For ogsaa under selvstyre vilde jeg ikke tøve med at raade dem, som vil bære vaaben, at gøre det og saaledes kæmpe for deres land«.

Et andet Sted skriver han: »Jeg tror, at jeg der, hvor valget kun staar mellem fejhed og vold, vilde raade til vold. Da jeg i 1908 blev angrebet og nær var blevet dræbt, spurgte min ældste søn mig bagefter, hvad han skulde have gjort, dersom han havde været til stede, om han skulde være løbet derfra og i frastand have set til, hvorledes jeg blev dræbt, eller om han — som han gerne vilde — skulde have forsvaret mig. Jeg svarede ham, at det var hans pligt at forsvare mig — selv om han skulde bruge vold. Ud fra denne opfattelse har jeg selv deltaget i boerkrigen, i den saakaldte zuluopstand og i verdenskrigen. Ud fra denne overvejelse raader jeg alle, som tror paa vold, at øve sig i brugen af vaaben. Jeg vil hellere se Indien gribe til vaaben for at forsvare sin ære, end at det skulde blive et fejgt og hjælpeløst vidne til sin vanære.

Men jeg tror, at voldsløshed er vold langt overlegen.

Den betyder ikke underkastelse under de uretfærdige, men den betyder, at sjælens fulde kraft sættes ind mod tyrannernes vilje. Det er da ogsaa muligt for en enkelt mand, hvis han i sin virken lader sig lede af denne lov, at udfordre et tyrannisk riges hele magt for at forsvare sin ære, sin religion, sin sjæl og derigennem blive anledning til dette riges sammenbrud eller genfødsel... Det er ikke, fordi Indien er svagt, at jeg forlanger, at det skal give afkald paa vaabnene. Jeg forlanger, at det skal øve voldsløshed i bevidsthed om dets kraft.... Dersom Indien fulgte sværdets lære, kunde det maaske opnaa et

øjeblikkeligt resultat, men da vilde det ophøre at være min sjæls stolthed«.

Det vanskeligste punkt i Gandhis praksis er spørgsmaalet om medarbejdernes sindelag, om sindelaget hos alle dem, som deltager i bevægelsen. Han er klar over, at hvis han kun kunde arbejde med fuldkomne mennesker, saa maatte hans virksomhed standse. Og paa den anden side ved han, at det rette sindelag ikke udvikles, hvis der ikke er mulighed for, at det kan komme til anvendelse. Det er gaaet saadan, at han har sat sine folk i gang, og naar deres sindelag ikke længere bestod prøven, afbrød han bevægelsen for at oparbejde den mildhed, det mod, den forstaaelse, som var nødvendige for det næste skridt. Han har følt sig ansvarlig for hver eneste voldsgerning, hans tilhængere har ladet sig henrive til; men han har ogsaa følt sig tvunget til at løbe risikoen, »den vanvittigste risiko, som nogen fornuftig mand kan løbe«.

At en modstand under disse former ikke kunde blive nogen søndagsspadseretur, vidste Gandhi paa forhaand, og han har erfaret, at den ikke blev det, skønt han — det indrømmer han — kæmper mod ridderlige modstandere. Det vilde maaske blive endnu tungere, om et folk skulde væрге sin nationale selvstændighed ved lignende midler. Disse midler maa rette sig efter forholdene, men skal ikke nærmere udformes her. Kun skal bemærkes, at voldsløshed ikke betyder, at folket skal blotte sig for ethvert tilfældigt høllooverfald. Det vilde koste mange liv for den vaabenløse part og ikke af de ringeste, dog næppe saa mange som et væbnet forsvar. Det vilde gaa gennem nød og forhaanelse. Men der vilde blive sat en moralsk magt ind i verden, en magt, som vi alligevel fortrøster os til, vilde vise sig stærkere end staa og gift og sprængstof.

Et spørgsmaal, som endnu ikke har haft fuld betydning for Gandhi, men som let kan faa det, er forholdet til folkeslag af en anden moral, af en modsat moral. Det maa ogsaa overvejes. Det er en ny udstrækning af omraadet for idealets gyldighed, en udstrækning, som maaske først kan gennemføres om tusinde aar.

Men det folk, som kunde gennemføre voldsløsheden over for andre folkeslag inden for den moralkreds, hvortil det selv hører, vilde bringe vor tids største bidrag til disse folkeslags lykke.

Ja, jeg er tilbøjelig til at sige det endnu stærkere. Naar man ser, hvor svag udviklingen af den mellemfolkelige retsordning endnu er, trods folkeforbundets ti aar.

trods alle andre forsøg og trods al rimelighed, og naar man ser, hvor stærke de kræfter er, som driver folkeslagene frem mod den næste krig, den, hvori Europa, vort Europa, gaar under, saa kan man komme til at se det saadan, at det folk, som bryder vejen for det ny, for den ny livsnødvendighed, det folk, vil under de lidelser, som det kommer til at gennemgaa, yde det tilskud af nyt blod, som ene kan overvinde den sygdom til døden, der lurar hele vor kulturkreds i aarerne og ellers en dag bryder løs i hele sin ukuelige styrke.

Thomas Thomsen,
Galtrup Højskole.

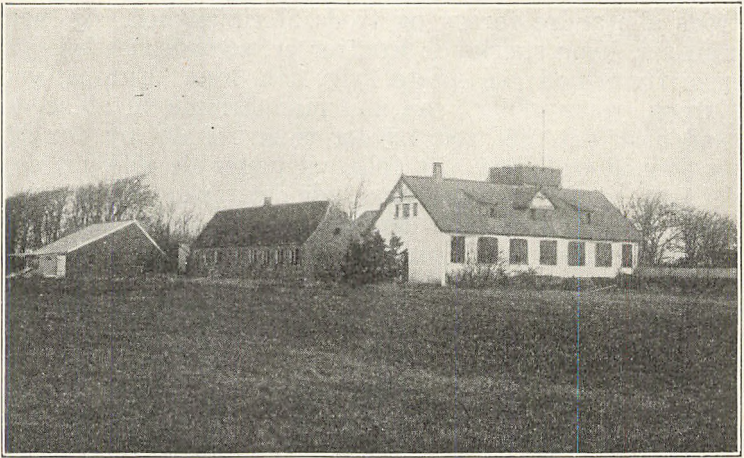
*Klokkeklang og Julesang,
Barnejubel nok en Gang,
det kan Sind og Hjerter stemme,
alt hvad der er tungt man glemmer,
tvinges til at synge med,
Julen kom med Glæde, Fred.*

*Gid som Børn vi alle maa
ægte Juleglæde faa,
naar med ydmygt Sind vi vandre,
vil Vorherre os forandre,
alt hvad godt vi gerne vil
giver han os Kræfter til.*

*Har af Synd og Fejl vi nok,
er vi dog en Børneflok,
er vi fattige og rige,
i Guds Rige alle lige,
gid vi da maa vandre frem
mod det samme Himmelhjem.*

*Syng da med enhver som tror,
Frelseren er født paa Jord.
Kom med Trøst til Hjerter bange,
deler Kaar. de lyse trange,
med Guds Naade og Guds Fred,
er paa Jord et Himmerig.*

Johanne Jepsen.

Så randt igen et år

i hvilket arbejdet her på skolen fik lov at gå sin jævne og rolige gang.

Vor juletræsfest holdt vi søndag den 5. januar, og her var da omtrent så mange gæster og tilrejsende, som huset kunde rumme.

Ved legestuen sidst på aftenen spillede for første gang et orkester samlet af lærer Chr. G. Jensen. Dette orkester udvidedes snart efter til at bestå af tolv mand, »Morsø landsbyspillemand«, der samledes til øvelse her på skolen og mange gange i vinterens og sommerens løb glædede os med deres musik.

Ved de offentlige møder hver onsdag aften talte skiftevis fem af skolens lærere og desuden to gange en af dens gamle elever fra 1879, Esper Andersen. En aften talte han om Jeppe Aakjær, som har været hans nære ven, og som han på forskellig måde ydede støtte gennem de kampår, da Aakjær stred sig frem til anerkendelse som digter.

En anden aften fortalte Esper Andersen om, hvorledes han i cyklernes barndomstid sejrede over alle sine konkurrenter i et stort cykleløb Jylland rundt. Begge foredrag fængslede tilhørerne fra først til sidst, og begge aftener sluttede Esper Andersen med på så mesterlig måde at fremsige en række digte af Jeppe Aakjær, at sikkert ingen, der hørte det, nogensinde kan glemme det.

I fastelavn holdt Morsø ungdomsforeninger møde

hos os. Jeg talte om Jesus som lærer, og der blev frem-sagt nogle kønne, til dels jyske digte af Anthon Berntsen. Om aftenen »spillede« en enkelt mand med stor fær-dighed et fynsk, dramatisk arbejde.

I marts opførtes i skolens gymnastiksal skuespillet »Ambrosius« af Chr. K. F. Molbeck. Det gik over scenen fem aftener for velfyldt hus og gav elevforeningen en god indtægt. Alle rollerne på to nær udførtes af skolens egne lærerkræfter.

Personerne i „Ambrosius“.

Hen mod skoletidens slutning havde efterskolen be-søgt et par dage af kommunelærer Arnold Hansen, der virkede som medhjælper hos ministeriets skolekonsulent prof. N. A. Larsen.

Vinterskolens elever rejste den 1. april med undta-gelse fire håndværkere, som blev en uges tid for at af-lægge svendeprøve. De bestod også alle prøven med et smukt resultat, og en af dem erhvervede sig endog en sølvmedalje.

Med vinterskolens slutning ophørte Aug. F. Schmidts lærergerning her. Han har med sine særlige evner og interesser udført et ikke almindeligt, men dygtigt arbejde ved skolen, som vi siger ham og hans hustru tak for.

De har nu udsigt til at få en gerning af lignende art som den, Schmidt, før han kom her, havde ved Det kgl. bibliotek i København. Vi ønsker dem al mulig lykke i deres fremtids virke.

Som ny lærer kom så Thomas Thomsen, der er 39 år og allerede i en lang årrække har virket som lærer ved forskellige højskoler: Vestbirk, Vallekilde og Roskilde. Han og hans hustru købte et hus omme i byen, hvor de flyttede ind til maj. Fru Thomsen vil medvirke som lærerinde om sommeren, særlig ved at undervise i vævning, hvortil hun er uddannet bl. a. i Sverrig.

Søndag den 3. maj holdt vi åbningsmøde for sommerskolen. Thomas Thomsen talte om Mahatma Gandhi og betydningen af hans indsats, og jeg talte om forholdet mellem Det gamle og Det nye testamente.

Vi begyndte skolen med ialt 30 elever, deraf 11 under 18 år på efterskolen. Det var første gang, vi prøvede at holde efterskole for piger, og vi syntes alle, forsøget lykkedes sådan, at vi ønsker at fortsætte til sommer og senere i kommende år.

To halve dage ugentlig havde efterskole-eleverne skolekøkkenundervisning under ledelse af lærerinde frk. Marie Nyboe, som tillige underviste begge elevhold i kjole- og linnedsyning.

Middagstimerne til kl. 3, som ellers plejer ene at være til håndarbejde med synål, kunde man i sommer bruge efter eget ønske til brodering, knipling, vævning, kjole- og linnedsyning eller træsøjld — det sidste under Helge A. Pedersens ledelse. Som lærerinder virkede iøvrigt fru Sørensen, fru Thomsen og frk. Helga Thomsen.

I sommerens løb havde vi som sædvanlig fornøjelige besøg af rejsende husmænd, ligesom vi også selv nogle gange var på rejse udenfor Mors. Søndag den 22. juni var vi f. eks i Skanderborg dyrehave, hvor vi på friluftsteatret så et par hundrede folkedansere fra alle egne i Danmark samlede til landsstævne. Det blev en sjælden festlig dag og aften. Der under bøgenes kroner var de gamle landsbyspillemand igen — lyslevende som de før gik og stod. Klædt i de forskellige landsdeles dragter og farver svang parrene sig til strengenes og sangens hjemlige toner og ord — og så skæret fra de mange fakler, der bares i lange rækker nede fra søens bred, da sommer-natten meldte sig! Det hele smeltede sammen og frembragte et uforglemmeligt indtryk.

Efter indbydelse fra en af eleverne tog vi med til hendes hjem i Vinding, hvor vi alle erfarede, hvor dejligt man kan sove i frisk hø, også med gumlende køer som naboer.

Om søndagen besøgte vi først Vellinggavl og den meget egenartede, skønne egn der, hvorefter turen gik

til Gl. Ry og Himmelbjerget. Et ophold i Siikeborg, sejl- tur til »Paradis«, og det gik atter hjemad. Vi havde køkken og spisekammer med i bilerne og kunde på den fornøjeligste måde »udfolde« disse to gode ting i enhver vejgrøft.

Næste lørdag og søndag holdtes så elevmødet. Lør- dag eftermiddag talte Gjerløv Hansen og Hejge A. Pe- dersen. Det ene foredrag er gengivet andet steds her i åarsskriftet, og Pedersen talte om Christen Kold. Senere

Bodil
Dansere i halvkres.

var der folkedans og om aftenen flerstemmig sang og legestue.

Ved midnatstid sluttede vi med en aftensang, og snart var alle indkvarterede for natten.

Søndagen begyndte med gudstjeneste i Ansgarskir- ken, og om eftermiddagen talte Thomas Thomsen om de modsætninger, som forenes i det grundtvigske livssyn, og jeg fortalte om Rousseaus udvikling gennem hans barndoms- og ungdomstid.

Senere holdt elevforeningen generalforsamling, og man glædede sig igen over elevernes folkedans og fler- stemmige sang. Efter aftensmaden gav Morsø landsby- spillemand en udmærket koncert, hvorefter dagen slut- tede med legestue og sang.

Som hver sommer i mange år havde vi et kærkom- ment flere dages besøg af frk. Eline Begtrup, hvis fore- drag og eventyrfortælling eleverne var meget glade for.

Søndag den 27. juli havde vi en svært fornøjelig gymnastikopvisning m. m., og eleverne havde ordnet en udstilling, hvor de forskellige synlige resultater af deres arbejde i skolen med nål og tråd, kniplepinde og væve, sav og høvl, gryde og pande o. s. v. var tilgængelige, så forældre, slægtninge og gæster kunde se, smage og vurde dem. Aftenen gik med leg, festligt samvær, taler og sang. Endelig om aftenen den 31. juli var vi en snæv-

„Vidtsprede fra samme årgang samlede til elevmøde.“

rere kreds samlet for sidste gang til en afslutningsfest. Der blev da bl. a. sunget nedenstående sang af Th.

Mel.: Som dybest brønd...

Endnu en gang vi samles her til fest,
 en flok, hvis lige ej kan sammenledes.
 En sang vi synger om, hvad vi fandt bedst
 paa dette sted, før vi for vinden spredes.
 Her øved vi i mange ting vor haand,
 vor krop blev efter noder strakt og bøjet,
 her løstes tanker ud af sløvheds baand,
 og nye maal steg op for sjæleøjet.

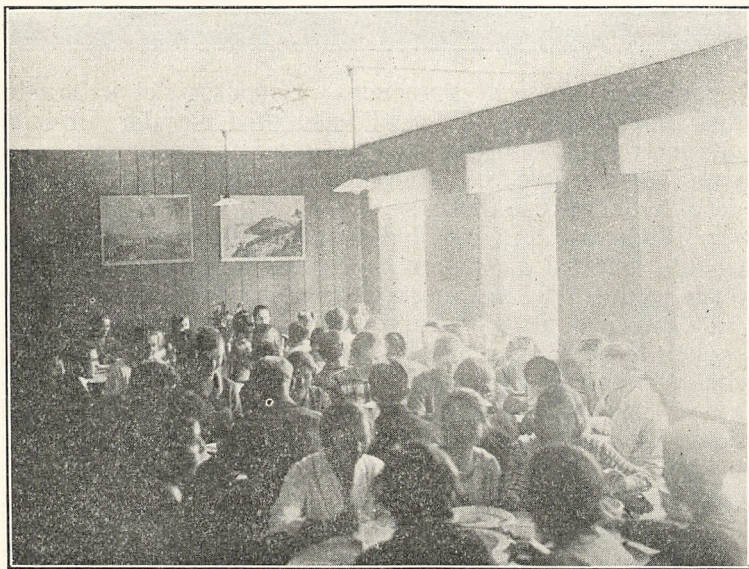
De korte ugers gang blev snart til trav,
 i gode venners kreds vi sled og fested,
 saa godt vi kunde fyldtes dagens krav,
 og skønne steder har i flok vi gæstet:
 i Danmarks land, i kundskabs verden stor,
 vi spejded over videns grænsepæle,
 paa forskerfærd mod aandens bjærg vi for
 med aabne øjne og med unge sjæle.

Og bag det hele vokser op et syn
 af livets høje kald og dunkle kræfter,
 det lyser op et nu — et nattelyn —
 saa klart, at vi maa altid gaa derefter.
 Vor Ungdom knoppes her i sommer blid,
 en blomstring kommer i en lønlig time;
 og frugten værner vi til høstens tid,
 at vi maa høre himlens klokker kime.

Vor sommer vil vi mindes, til vi graa
 har fyldestgjort, hvad den for os lod tegne.
 Vor tanke vil vi gjerne lade gaa
 mod skolen her, dens ry skal ikke blegne
 i vore sind. Vi vil den være tro
 og støtte kækt dens værk for danske unge.
 I pagt med folkets kræfter her skal gro
 i gylden vaar den danske aand og tunge.

I løbet af dagen den 1. august bredte tomheden sig
 så ud over skolen — sådan som det må ske to gange
 hvert år.

Midt i skoletiden havde vi en dag besøg af statens
 tilsynsførende med høj- og landbrugsskoler forhv. uden-
 rigsminister dr. Moltesen.

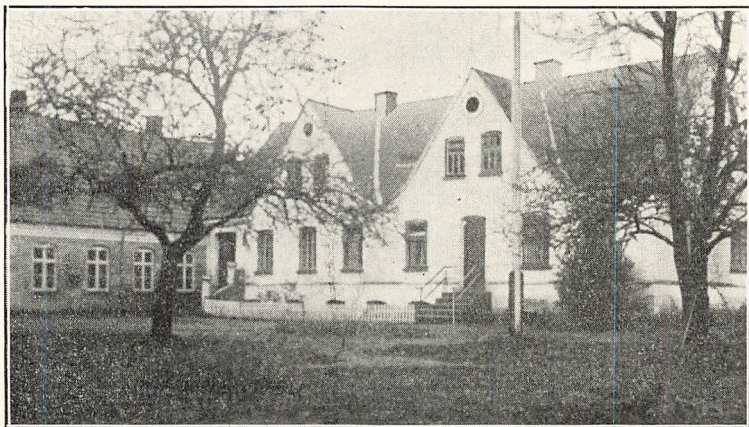

Sidste Middag i Spisestuen.

Lige før pinse døde skolens hidtilværende stedlige tilsynsmand, dens gode nabo og sjældne støtte gennem mange år, fabrikant D. M. Heide.

Han var så at sige vokset op sammen med højskolen og var stærkt knyttet til den gennem mere end en menneskealders naboskab.

Anden pinsedag blev han begravet fra Ansgarskirken. Følget samledes senere i Dansk samfunds store forsamlingshus, der helt fyldtes, og her blev i en lang række taler fremdraget minder om Heide. Ingen kunde have ret

meget med Heide at gøre uden at modtage et ualmindeligt stærkt indtryk af, hvad redelighed betyder. Intet af alt det meget, han fik med at gøre, og ingen genstand, hans hånd rørte ved, undgik vist at blive stemplet med dette redelighedens mærke.

Heide var ved sin død formand for frimenigheden, og kun kort tid efter ham døde hans forgænger på denne plads gennem en menneskealder, Niels Hansen, Tøving, der både direkte og indirekte har betydet meget for højskolen. Niels Hansen, der nu var meget højt oppe i årene, var en mand af »den gamle skole«, som aldrig kunde tages af strømmen, men dog til det sidste fulgte med tiden. Til ham kom døden ikke brat og uventet, som den snart efter kom til en yngre mand af skolens snævrere vennekreds Aage Knudsen.

I slutningen af oktober kom der endelig efter flere måneders regn så mange dages tørvejr, at det kunde lykkes os ved gode medarbejders hjælp at få stråtaget af »stuehuset« og få det erstattet med smukke, gammel-

dags teglsten, hvilket af flere grunde var en bydende nødvendighed.

Ligeledes fik vi endelig søjlegården helt færdig.

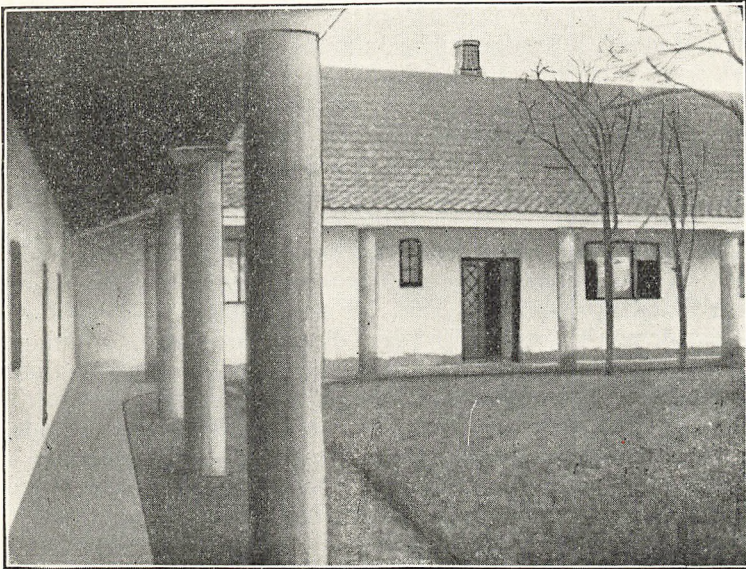
Den 3. November mødte vinterskolens elever, nogle flere end for et år siden, men en del, som var indmeldt, udeblev. Det er måske ikke udelukket, da noget lignende vistnok har vist sig stærkt ved andre højskoler, at dette kan sættes i forbindelse med de sidste måneders prisnedgang for de vigtigste danske salgsvare. I så fald kunde det nok på flere måder give god grund til nærmere overvejelse for dem, der tænker noget over vilkårene for en fortsat, sund udvikling og vækst som hidtil af vort folkeliv.

Søndag den 9. novbr. holdt vi med god tilslutning trods øsende regn offentligt åbningsmøde. Thomas Thomsen talte om, hvorfor vi holder højskole, og jeg holdt den andet steds her i årsskriftet gengivne tale.

Når fag- og timelærere medregnes, er vi atter i vinter ni lærere ialt.

Velkommen til juletræet den 5. januar Kl. 7 aften.
Glædelig jul!

Dorthe og Agnus Sørensen.

Søjlegården.

Ordet og Eksemplet.

I Evangeliet hedder det, at Ordet var i Begyndelsen, at det var et med Skaberen, og at alt blev til derved.

Eksemplet kan ikke være meget yngre. Saa snart Skabelsen var sket, maatte Skabningen virke ved sit Eksempel ind paa de Væsner, der havde Evne til at modtage dette Indtryk. — Ordet »Eksempel« dækker egentlig ikke helt det, jeg tænker paa, det som giver sig Udtryk, især gennem levende Skabningers og særlig Menneskers Væsen og Færd. Jeg har ikke kunnet finde et Ord, der helt dækker; men man vil sikkert alligevel forstaa Tanken. — Ordet og Eksemplet har altsaa virket i umindelige Tider, og døde saa vel som nulevende Slægter med Sansningens fulde Evne har ad disse Veje modtaget og meddelt, udvekslet, Tanker og Stemninger, Følelser og Erfaringer til Berigelse og Opdragelse eller til det modsatte.

I de fleste Tilfælde supplerer de to Veje hinanden for saa vel Afgivelse som Modtagelse; men de kan ogsaa virke hver for sig. I mange Tilfælde er det slet ikke let at skille ud, hvad Ordet og hvad Eksemplet virker.

Som Forord til sin Bog om anden Thuleekspedition fortæller Knud Rasmussen, at han en Vinterdag i 1916 gik og drev i London og ventede paa Skibslejlighed til Amerika for derovre at holde nogle Foredrag om første Thuleekspedition. Det var ved Aftenstid, og da han ikke havde Lyst at gaa ind noget Sted, fik han den Tanke at gaa ned paa en af de underjordiske Jernbanestationer for at overvære Modtagelsen af et Tog, der paa den Tid kom ind med Soldater paa Orlov fra Fronten. Toget var meget forsinket, og ængstelige og nervøse Mennesker manøvrerede planløst om mellem hverandre paa Perronen. Saa kom Toget; Soldaterne myldrede ud, men der skete ikke noget af det, Knud Rasmussen havde ventet. Ingen højlydt Krigsbegejstring lød hverken fra eller til disse alvorlige, indesluttede Mænd, der kom fra Dødens Forgaard og snart igen skulde derud. Da følte Knud Rasmussen det, som Banegaarden slet ikke var til. Han havde oplevet et Indtryk, der dømte hans Driveri og sagde ham, at Tiden nu ikke var til Snak,

men til Handling. Dette Indtryk udløste sig for ham i den Bestemmelse, at han opgav Foredragsrejsen til Amerika, rejste hjem og planlagde anden Thuleekspedition, der startedes samme Foraar — den Ekspedition, som blev saa streng, at en af Deltagerne, Th. Wulff, satte Livet til der-ved, og en anden af Deltagerne, Lauge Koch, nær havde gjort det samme. — Et Billede af Livet, en Stemning — et Eksempel, der her var opfattet baade som Høre- og Syns-indtryk, fordi vedkommende baade kunde se og høre, men som godt kunde være opfattet ogsaa af et døvt Menneske — havde vakt Handlekraften i en Mand og revet ham fra Driveriet og over i Handlingens Virke.

Ved Krigen i 1864 tabte Danmark Sønderjylland til Tyskland. Der kom Tider, hvor det store tyske Rige med haard Haand søgte at undertrykke alt, hvad der havde Forbindelse med Danmark, dansk Kultur og dansk nationale Strømninger og Spørgsmaal. Da var det en Dag de danske Sønderjyders Rigsdagsmand Gustav Johansens Opgave i den tyske Rigsdag at tale sine Landsmænds Sag mod Køllerpolitikken. Selv var han gammel, og Fødderne var som Følge af et Ulykkestilfælde forbundne, saa han kun daarligt kunde bevæge sig. Hans Tur til at tale kom, og han rejste sig fra sin Plads og begyndte derfra at redegøre for sit Emne. Men fra det mest yderliggaaende Højre i den tyske Rigsdag blev der raabt og krævet, at han skulde tale fra Talerstolen. Med Ordene forplantedes en ond og fjendtlig Tone. Lidende og ene blandt de mange forsøgte Gustav Johansen at efterkomme Forlangendet og vaklede med Smerte fremad mod Tribunen. Da med et stod hos ham Lenzmann, Fører for et af de største politiske Partier — Socialdemokratiet — lod Gustav Johansen støtte sig til ham og ledede ham til Talerstolen. Der blev stille i Salen; thi ud af Lenzmanns Blik og hele Person lyste det uden Ord, men ved hans Væsens og Færds Magt: Nu lader I denne Mand tale i Fred, ellers faar I med mig at bestille. — Blandt andet H. P. Hanssen har berettet om den Stemning, det vakte, da Lenzmann paa denne tavse, men alligevel talende Maade kom Gustav Johansen til Hjælp.

Eller vi kan tænke os, at vi er til Gudstjeneste i en Kirke. Ordet lyder til os, og Ordsindtrykket meddeles os baade gennem Salmesang, Messe og Prædiken. Maaske er Ordet Bærer af Tanker, Følelser og Erfaringer, saa det bliver modtaget, finder ind i og virker i de Mennesker, der sidder for at modtage. Ogsaa E k s e m p l e t kan virke i Kirken. Dér til Gudstjenesten kommer maaske en gam-

mel, sortklædt Kvinde. Hun ledes af en yngre, for hun er svag. Til daglig kommer hun ikke meget omkring; men hen til Kirken kommer hun Søndag efter Søndag. Hun er tavs og meddeler altsaa ikke med Ord. Hun tænker slet ikke paa, at hun ved sin Færden bringer noget til andre ad Eksemplets tavse Vej; men Søndag efter Søndag vidner hun stærkere end varmtføjte og velformede Ord om den Rigdom i Menighedslivet, der drager hende dérhen Gang efter Gang. — Ogsaa Prædikerens Væsen virker ofte tydeligere end hans Ord, om at han har levet sammen med og fundet Rigdom i det, han taler om.

Ordet og Eksemplet er i sig selv vel kun som Meddelelsesmidler at betragte. Der stod Skaberaand bag Skaberordet; der staar ogsaa Aand paa godt eller ondt bag det Ord, Mennesker kan tale, og det Eksempel, de kan vise hverandre. Fra og til denne Aand bringer Ord og Eksempel Bud.

I Højskolens Tjeneste bruges Ordet og Eksemplet i udstrakt Grad som Meddelelsesmidler, der bringer Stof til Udvikling og Opdragelse. Ikke alene virker den daglige Tale, der føres Flokken imellem, og de mange Eksempler, det nære kammeratlige Samvær frembyder, budbringende fra og til den enkelte; men Slægtens Historie — det i Dattiden aflagte og i Historien lagrede Eksempel om Forfædrenes Liv og Færd, Erfaringer, Følelser og Tanker i hendirundne Dage — føres ved Ordets Hjælp frem i Nutiden og taler til Mennesker, der lever nu og lytter.

Ord, Tone og Minespil, Færd og Væsen maa ofte virke sammen for sandt at udtrykke en Tanke, Følelse, Stemning eller Situation. — I Kroniker fra Garnisonsbyen laeder Sofus Bauditz Overlærer Jochumsen sige, at Mennesker har Ordet og Talens Gave for dermed at skjule deres sande Tanke og Følelse, og det kan vel være, at Ord søges brugt dertil vanemæssigt eller med Overlæg — det lykkes bare saa sjældent. Et Eksempel, man i denne Forbindelse bliver i godt Humør ved at tænke paa, er »Brumbassen«, der aldrig giver Tilslutning, som altid brummer en Protest, men alligevel inderst inde i sit Væsen ofte er det mest elskelige, hjælpsomme og offervillige, man kan tænke sig. Overlærer Jochumsen kunde godt selv være Eksempel derpaa. Men hvor Ordet virkelig skal bringe alvorligt Bud fra Sjæl til Sjæl, der maa Ordet være et sandt og aabent Udtryk for, hvad det bringer Bud fra. Faa ubehjælpsomt udtalte Ord, der er det, naar mere end nok saa velformede Ord, som gives ud for at ville give aaben Besked, men ikke

dækker over det, de søger at give det Udseende af. — En faamælt Mand som Harry Søjbergs Ole Skærpe bliver fuldt forstaaet og troet trods sin Ordknaphed. Hos saadanne Folk kan de faa Ord have ligesom en forstærket Potens. Anker Larsens Pastor Barnes, der nyder sine egne Tale-gaver og Ordrigdom, og som i Tanken har formet Ligtalen over sin Hustru, allerede medens hun kæmper paa Dødslejet, finder derimod ingen Glæde eller Tilfredshed ved sig selv og bliver heller ikke agtet, afholdt og troet af sine Børn og Medmennesker, inden han lærer at behandle Ordet »mere varsomt end et Sæt nyt Tøj«.

Det blev min Lykke, sagde Claus Berntsen, engang han fortalte om sin Barndom og Ungdom, at jeg kom i frugtbart Samliv med betydende Mennesker, der — ved deres Ord og Eksempel — virkede ind paa mig personligt og førte mig i Forbindelse med Slægtens rige Historie. Det vil ogsaa altid blive vor Lykke, om vi kommer det. Derfor bør vi være opmærksomme mod og taknemlige for hvert godt Ord og Eksempel, vi møder paa vor Vej, tage det ind til os og oplæres og opdrages deraf.

De bedste Hilsner og Ønsket om en god Julefest og et godt Nytaar.

Niels A. Olesen.

Af en lille Tale ved Elevmødet i Sommer.

Det hænder, at man i en snævrere Kreds — i et Hjem — kommer til at tale om, hvad det drøjer sig om, naar de unge forlader Hjemmet og skal ud i Livet, hvad det særlig kommer an paa, naar man vil naa noget af alt det, som de unge venter sig af Fremtiden — af Livet. Det kan være mange forskellige Ting, men kan maaske sammenfattes i det, man kalder *Lykke*.

Jeg husker vi hjemme en Gang talte om noget i den Retning, og der var meget forskellige Meninger derom. Min Mor kom da med den Bemærkning, at en væsentlig Ting var *at arbejde og være god*. Det var hendes Erfaring. Det havde været med til at gøre hende rigere og gladere.

At arbejde, det maa vi jo alle — mere eller mindre maaske — men det Arbejde, vi maa udføre, det som Forholdene kræver af os, det ses der meget forskelligt paa.

Nogle betragter det som en Tvang, som en Forbandelse, der gør Livet til en stadig Trædemølle, og som de saa vidt muligt søger at undgaa. Andre, og maaske de fleste, tager det som et nødvendigt Onde, noget de tager med, fordi det nu ikke kan være anderledes. De udfører deres daglige Gerning som en Maskine, uden at tænke videre over det. De arbejder, fordi de skal arbejde — for at tjene det nødvendige.

Men der er nogle, som tager Arbejdet paa en hel anden Maade. De ser paa det, som noget de slet ikke kan undvære; de hænger sig ikke i Anstrengelserne, men ser kun Formaålet og føler derfor ikke Tyngden eller Tvangen, som andre standser ved. De gaar til Arbejdet for Arbejdets egen Skyld og tænker kun lidt paa, hvad de tjener derved. De er kommen i det rigtige Forhold til Arbejdet, og det præger baade dem selv og Arbejdet, de udfører. For dem bliver Arbejdet til en Velsignelse.

Mange ser kun paa Lønnen, de faar for Arbejdet og slet ikke paa den vigtigste Side, nemlig: hvad det betyder for dem selv. De glemmer den personlighedsskabende Værdi, der ligger i Arbejdet og den Betydning vort Forhold til Ar-

bejdet har for den rent menneskelige Udvikling. De arbejder kun for at komme i Besiddelse af de flest mulige Penge, og kunde de faa dem uden Arbejde, saa meget desto bedre. Det er en meget stor Misforstaaelse. Dersom et Menneske ikke faar andet for sit Arbejde end en Bunke Penge, saa gaar han Glip af det bedste, det mest værdifulde, nemlig: *Glæden ved Arbejdet*. Den Berigetse for Sindet, som kan naas ved ethvert veludført Arbejde.

Lønnen for Arbejdet — den kontante Pengeløn — kan man ikke se bort fra, da der skal et materiel Grundlag til for at føre en menneskelig Tilværelse; men det er ikke for den alene, vi skal arbejde, det er for Arbejdets egen Skyld eller rettere for vor egen Skyld. For at finde den Berigetse og Glæde, der ligger i ethvert godt og samvittighedsfuldt udført Arbejde, af hvad Art det saa end er. Om det er at pløje og tilberede Jorden, saa den danner den bedst mulige Vokseplads for de Afgrøder, som skal tjene os til det daglige Brød; om det er at fremstille et Redskab, der solidt og praktisk svarer til sin Hensigt og kan være os Mennesker til Hjælp i Kampen mod en karrig Natur. Eller bygge et Hus, der kan tjene som et sundt og godt Opholdssted for Mennesker; eller ganske dagligdags Smaating, at gøre rent saa Ophobning af sygdomsvækkende Kim undgaas, og den Fare der ligger i Sygdomme formindskes. Alle de mange tusinde Ting, der daglig ligger for, hvad enten det er smaat eller stort. Der kan lægges lige saa meget ind i det at skure et Gulv som i at fremstille et Kunstværk, og Glæden over det færdige Arbejde kan være lige saa stor for det enes, som for det andets Vedkommende.

Om Arbejdet skal være med til at styrke Karakteren og danne Personligheden, som det kan være, afhænger af hvilke Tanker der ligger bagved. Om der tænkes som saa: det er kun Smaating, det der, det betyder ikke saa meget, hvordan det bliver udført, — eller der tages omhyggeligt og samvittighedsfuldt ogsaa paa Ting, der tilsyneladende har mindre Betydning.

Det er netop Smaatingene, der betyder noget, det er Smaatingene, der til syvende og sidst bliver afgørende for, hvordan vi stiller os overfor de større Opgaver, der møder os. Tages der samvittighedsfuldt paa de mindre betydende Ting, falder det kun naturligt, naar det er noget mere væsentligt, det drejer sig om; men sløses der i det mindre, og tages der ligegyldigt paa Ting, der i og for sig ikke har saa meget at sige, kan det blive meget vanskeligt at tage rigtigt paa Opgaverne, naar det gælder. Livet er jo sammensat af lutter Smaastykker af Begivenheder og Tildragelser, som et

Mosaik — som Filmsstrimlen, der viser os det levende Billede, er sammensat af en Mængde smaa Plader. — Saaledes dannes Karakteren. Personligheden af det Forhold, man stiller sig i til de mange Smaating, der møder een.

En kendt Højskolemand udtalte for nogle Aar siden, at vi maa til at lade Erkendelsesglæden erstatte Skaberglæden, ombytte Arbejdsglæden med Glæden og Berigelsen ved at lære, at iagttage og erkende Sammenhængen i de Ting, vi ser om os og kommer i Berøring med, — at finde den Glæde og Berigelse, som Sindet ikke kan undvære i dette at erkende Naturlovene og se Sammenhængen i Naturens store Husholdning, og saa lade Glæden ved Arbejdet, Glæden ved at frembringe, Skaberglæden, komme i anden Række.

Han motiverede dette med, at Husfliden, Hjemmehaandværket — som jo er den Form, hvorved man lettest finder Arbejdsglæden — ikke er økonomisk længere. Vi maatte over til den fabriksmæssige Fremstilling af alt — til Masseproduktion — for Økonomiens Skyld. Han mente at Tiden krævede dette, selv om den enkelte herved vanskeligere kommer i det rigtige personlige Forhold til sit Arbejde.

Det er vist kun rigtigt, hvis vi under de ny Former kan finde den samme Glæde ved Arbejdet som før, for Arbejdsglæden kan vi ikke undvære, selv om Fortjenesten bliver aldrig saa stor.

Vel kan det give Berigelse at tilfredsstille den Erkendelsestrang, vi alle har, men den største Glæde der opleves, er det ikke Følelsen af at have skabt noget? — At have udført et Stykke Arbejde, der svarer til det, man havde tænkt sig. Oplever vi rigere Stunder, end naar vi betragter et saadant Stykke Arbejde, som vi bliver gladere for, jo mere Slid og Besvær det har kostet os?

Det kan være ganske simple Ting: en snorlige Plovfure. en velhøvlet Fjæl, et veludført Haandarbejde eller en velformet Sætning, det er lige meget hvad, naar blot Tanken udløses og virkeliggøres. Naar vi faar det frem, vi havde tænkt os, saa kan det simpleste Arbejde give lige saa megen Skaberglæde, som det største Kunstværk.

Hvor meget, der saa skal læres — erkendes —, det er et andet Spørgsmaal. Jo bedre man kender sit Arbejde, jo dygtigere man bliver. desto bedre Betingelser har man for, at Arbejdet vil lykkes. Derfor er Dygtiggørelsen til det rent faglige Arbejde af stor Betydning for den Arbejdsglæde, man kan naa.

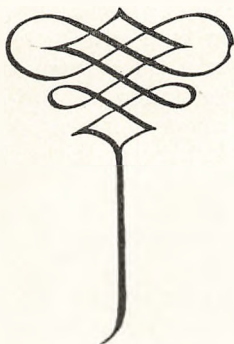
Kommer man i det rigtige Forhold til sit Arbejde og finder Glæden ved den daglige Gerning, da falder det mindre vanskelig at være god, selv om dette ikke for alle er

lige let eller kommer ganske af sig selv. At blive god naar man vel først, naar man har lært at bekæmpe og holde nede i een selv det daarlige og urene, som saa let kan komme frem. Den, der i nogen Grad er naaet dertil, søger ikke alene at gøre det gode, men ogsaa at bekæmpe det daarlige eller onde hvor og hvornaar, det møder ham, ikke alene fra ham selv, men ogsaa hvor det kan møde ham fra andre.

Det kan maaske være en bevidst Leden til noget daarligh for økonomisk Vindings Skyld, en Spekulation i Menneskenes daarlige Tilbøjeligheder for egen Fordel. Det kan være Sladder og Bagtalelse, som man møder saa meget af, eller Snæversyn og Tvang, der kan forbitre Livet for mange. Det træder frem under saa mange Former, det der kan gøre Fortræd — gøre ondt. Den, der vil det gode, maa ogsaa undertiden være aktiv, og kan ikke altid nøjes med at være Tilskuer, men at være god er dog en Betingelse for at gøre noget godt, og det gode bærer — som et veludført Arbejde — Lønnen i sig selv.

Glædelig Jul og godt Nytaar!

GJERLØV HANSEN

Hvad er det at være ung?

Pastor Koch har engang skrevet: „At være ung det er at have Muligheder til at vokse og komme videre, og at blive ved at være ung er at bevare denne Mulighed“. Det er et rammende Svar.

Der er Mennesker, som føler sig „færdige“. Det er ikke behageligt at samarbejde med dem; men værst er det for dem selv; for da de føler sig færdige, hvor de end kommer, hvad de saa faar med at gøre, kan de aldrig bøje sig ind under det, som de møder paa deres Livsvej. Utilfredshed bliver deres Lod, saa selvtilfredse de end er! Saadanne Mennesker har mistet Evnen til at vokse, til at komme videre, de er stivnet, de er blevet gamle.

Ja, man træffer unge, der er blevet gamle; men man træffer heldigvis ogsaa mange ældre, som vedblivende er unge.

Men hvad er det, som gør ung? Det er Haabet! Haabet har nemlig den Opgave, at vise Vej fremad gennem det ukendte (Fremtiden) og at fortælle om de mange Muligheder, som der er for at vokse og for at komme videre frem.

Haabet er ligesom en Plante. Det ser tit ud som Vinterkulden eller de stærke Snestorme — Livets Modgang — har dræbt alt Liv; men inden vi rigtig ved af det, saa spirer Livet atter frem paany. Bjørnson siger: „Om et Haab eller to blev brudt, blinker et nyt i dit Øje!“ Saadan bør det være!

Der tales om „haabløse Tider“; men trods den overfladiske Tale føler man dog alligevel de guddommeligste Spirer, Kræfter, saa Haabet kan udfolde sig. Man løfter Hovedet og ser sig om; thi der er noget, der raaber: „Kom!“ Selv naar det ser mest sort og fortvivlet ud.

Hvis Haabet er borte, saa er Ungdommen ogsaa forsvundet; men hvor der endnu kan haabes, er Ungdomssindet ikke svundet bort. Vil man være ung og blive ved med at være det, selv om man bliver ældre af Aar, saa maa man søge ind til den kraftgivende Kilde, hvor det levende og ufor-gængelige Haab har sit Udspring.

Ja, vi har Grund til at være taknemmelig for, at der findes et Sted, hvor et stort og levende Haab bor, et Sted,

hvor en evig Ungdom kan vindes. Gud ske Lov, at Haabets Rødder er saa dybe og stærke, saa Efteraarstormene ikke kan ødelægge det, at Vinterfrosten aldrig kan fryse Rødderne bort og dræbe det.

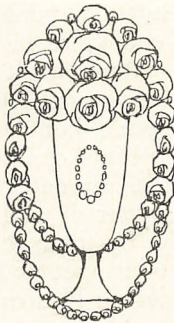
Den Slægt, der har fundet Haabets Kraft og taget den i Besiddelse, er som en glad og jublende Sangskare, der drager frem i Kamp, og kaster Vrag paa pjanket Vildskab og al slibrig Sjøv. Haabet giver et varmt og ædelt Hjerteslag, det viser Vejen gennem det dunkle og ukendte, gennem Mulm og Mørke frem mod Maalet, det giver Kraften til at bære Sorg og Modgang, det giver Styrke til Manddomsgerning. Naar Haabet haves i Eje, saa er vi unge!

Vi unges Haab er maaske mange Gange noget gærende, noget uroligt og usikkert; men lad os saa se hen til det skønne Haab hos de ældre, der endnu ejer Ungdomssindet. Hos dem er Roen og Sikkerheden kommen; Haabet lever stille og glad, frimodigt og roligt.

Med Ønske om, at Julen 1930 vil bringe alle Galtrup Højskoles og Efterskoles gamle Elever og Venner Glædens og Haabets Budskab, sendes de venligste Julehilsener og de bedste Ønsker for det kommende Aar, 1931.

Galtrup, i December 1930.

Helge A. Pedersen.

Minder.

 A JEG FØRSTE GANG saa et Eksemplar af Elevforeningens Julehilsen fra Galtrup Højskole var i Julen 1914. I det Hjem, hvor jeg var i Lære, var den ældste Søn bleven Elev paa Fortsættelsesskolen, og til Juleferien havde han faaet Elevforeningens Julehilsen med hjem. Jeg mindes en Aften, at vi vist allesammen var samlede, og der blev læst højt af Julehilsenen. Jeg havde nok hørt Tale om Højskole og ogsaa kendt flere, der havde haft et Ophold paa en saadan Skole, men jeg tror, at jeg den Aften, jeg hørte Oplæsningen af nævnte Skrift, blev særlig taget med, og jeg tror ganske bestemt, at det den Aften kom til at staa for mig: du maa ogsaa se at komme paa Højskole, og ligeledes: det skal ogsaa være Galtrup Højskole. — Er det, som jeg er sikker paa, at Elevforeningens Julehilsen for mange har været, og sikkert ogsaa maa blive i Fremtiden, et Vidnesbyrd om Livet paa Højskolen, og kan dette Skrift i de forskellige Hjem og Steder, hvor det kommer, maaske noget mere end vi tænker paa, aflægge et Vidnesbyrd, der giver unge Lyst og Længsel efter at komme paa Højskole, ja, saa er meget givet. Jeg har flere Gange gaaet og tænkt paa dette, at jeg blev Elev paa Galtrup Højskole, hvad Betydning det har haft for mig, og jeg kan ikke andet end være inderlig taknemlig og glad derved. Det er maaske, eftersom alt har formet sig for mig, at jeg kom til at bo saa nær ved Højskolen og altid har haft Lejlighed til nemt at kunne komme derhen, ikke helt det samme som de, der, naar Højskoleopholdet er forbi maa rejse længere bort, og for mange kan det jo være umuligt at komme, selv naar Længselen derefter er stor. Ved at tænke tilbage paa mit Højskoleophold og den første Tid derefter, indtil Galtrup Højskole blev overtaget af Forstander Sørensen og Hustru, og vor Forstander og Hustru flyttede, syntes jeg, var skønne Aar. Dette, som før omtalt, altid at have nemt til Møde, næsten altid at kunne komme med, naar Ordet lød, og vor Forstander og Lærer talte, det var næsten, som man blev ved at leve i Læ af Højskolen, og det kunde maaske ikke for sin gavnlige personlige Udvikling blive saaledes ved, men jeg er taknemlig derfor. Ved det at Forstander Sørensen og Hustru købte Skolen og har fortsat Gerningen nu i

mange Aar, tror jeg ikke, en eneste af Eleverne, der har været paa Højskolen før deres Tid, nogensinde har mærket andet, end Højskolens Døre fremdeles med Glæde stod aaben for dem, og man hører mange Gange, at Eleverne er meget glade ved Opholdet hos dem. Ved at gennemlæse Julehilsenen fra 1914 og Julehilsenen fra 1929, er Julehilsenen fra 29 jo sikkert ikke ringere, og ved at tænke paa Livet, der leves paa Højskolen nu, og hvad der gives Eleverne nu, tror jeg heller ikke, det er mindre værdifuldt. Jeg tror ogsaa at Eleverne nu har den samme Taknemlighed og Kærlighed til deres Skole, som for flere Aar siden.

I 1914 var Verdenskrigen jo udbrudt og meget saa jo saa mørk og truende ud. Forstander Lykke skrev dengang: „Den danske Højskoles, ogsaa vor lille Skoles Kaar i de kommende Dage er menneskelig talt usikre. Men den der med Grundtvig tror, at Højskolen har en Gerning at gøre i det danske Folk, og det danske Folk en Gerning i Verden, han er ikke bange for at bede Gud velsigne den Gerning nu og fremdeles, og er vis paa at Velsignelsen skal ikke udeblive.“ Daværende Formand i Elevforeningen, P. Bjerregaard, skrev: „Vi skal blive ved at „holde Forbindelsen“, paa den Maade gavner vi os selv og Højskolen. Vi kan ikke undskylde os med, at vi ikke har Tid, naar vi bliver gift og faar saa meget at arbejde med. Det tager ingen Tid at sende en Tanke derhen og hente en anden derfra, eller tale et Ord om det, naar Lejlighed gives.“ Jeg har ligeledes i Elevforeningens Julehilsen set, at en Mand udtalte, at naar han kom til Aabningsmøde og saa en Del Karle og Piger, der nu skulde til at sidde paa Skolebænk, kunde han ikke andet end ønske til Lykke. Jeg synes dette „til Lykke“ ogsaa skulde siges til Eleverne nu. — For de, der staar i Arbejdet paa Galtrup Højskole og i Særdeleshed Forstander Sørensen og Hustru, kan det jo sikkert saa mange Gange være vanskelig; maatte vi gamle Elever og i Særdeleshed os, der bor saa nær, sige det til os selv og hinanden, du har haft saa meget skønt og godt derfra, gør hvad du kan, for at gøre dem Arbejdet let.

Glædelig Jul!

Ejnar Vestergaard.

Fra Elevforeningen.

Lørdag den 28. og Søndag den 29. Juni afholdtes Elevmøde paa Galtrup Højskole. Til Mødet om Lørdagen var der kommet en Del Elever. Søndag Eftermiddag Kl. 3 samledes man i Højskolens Gymnastiksal til Foredrag. Der var mødt mange gamle Elever, saa Salen var fyldt, da Forstander Sørensen bød Velkommen. Skolens Lærere talte, og derefter holdt Elevforeningen Generalforsamling.

Formanden aflagde en kort Beretning.

Regnskabet blev derefter oplæst og godkendtes. Haandværkerlærer *Stensgaard* og Friskolelærer *Andr. Sørensen*, Bjergby, blev begge genvalgt til Bestyrelsen. Uddeler *Sønderby*, Ø. Jølby, og Gaardejer *Kristen Dalgaard* genvalgtes til Revisorer. Ved et paafølgende Bestyrelsesmøde genvalgtes *Stensgaard* til Kasserer og *A. Sørensen*, Bjergby, til Formand. —

For at spare Medlemmerne for unødige Udgifter indlægges i Aarsskriftet en Giroblanket, som man bedes udfylde og frankere med 5 Øre. Blanketten og Beløbet gives til Postbudet, og Medlemsbidraget er da betalt. Hvis Giroblanketten ikke inden 15. Januar er indbetalt, sendes en Postoprævning lydende paa 2 Kr. 30 Øre.

Elevforeningens Bestyrelse sender hermed sin bedste Tak til alle de, der har vist os den Velvilje at sende os Bidrag til Elevforeningens Aarsskrift og Julehilsen.

Hermed Ønsket om en glædelig Jul!

Bjergby Friskole, i Decbr. 1930.

A. Sørensen.

Elevforeningens Regnskab

for Aaret 1929—30.

Indtægt:	Kr. Ø.
Indestaaende i Sparekassen	32 39
Novbr. 22 modtaget som Gave fra Morslands danske Samfund	100 00
Indvundne Renter	3 16
Medlemsbidrag	1102 00
Overskud ved Dilettantforestilling.....	766 06
	2003 61
Udgift:	
Underskud fra forrige Aar.....	4 58
Trykning af Julehilsen	400 00
Clichéer til samme	39 00
600 Konvolutter	13 00
Porto til Forsendelse af Julehilsen	48 24
450 Opkrævningsblanketter	13 50
Returnerede Opkrævninger	18 00
Announce i Thisted Amts Tidende	4 78
do. i Morsø Folkeblad.....	21 40
Understøttelse til Vinterskolen.....	805 00
do. til Sommerskolen	180 00
Papir og Porto refunderet Formanden	4 00
do. Regnskabsføreren	75
Honorar til Regnskabsføreren	50 00
Indestaaende i Sparekassen	335 55
Kassebeholdning	65 81
	2003 61

Regnskabet gennemgaaet og fundet rigtigt; dog bemærkes, at Udgiftsbilag fra Kørnæs Teaterforretning lyder paa 5 Kroner mere end Regnskabet udviser.

Ø. Jølby, den 28.—6.—30.

Jens Sønderby.

Kr. Dalgaard.

Galtrup Højskoles Elevforenings Medlemsliste

for Aaret 1930—31.

Ved Jens Stensgaard, Galtrup pr. Erslev.

Hvor intet andet er anført, er Postadressen Nykøbing Mors,
E betyder pr. Erslev.

- Aggerholm, Karl A., Solbakken, Nyk.
— Kristen, Tødsø.
— Morten, Sundby Brugsforening.
— Hustru.
- Agger, Karl, Frydsbrønd.
- Andersen, Aksel, Ø. Jølby. E.
— Anna K., Skallerup, SolbjergMors
— A., Rebslager, Nykøbing.
— Eduard, Ø. Jølby.
— Harald, Ø. Jølby.
— Jens Kr. Jyllandsgade 2, Viborg.
— Kathrine, Pisselhøj, Aars.
— Mads Kr., Solbjerg Mors.
— Laust Kortbæk, Solbjerg Mors.
— Marinus Kr., Grandalsgrd., Lem-
ming St.
— Rasmus P., s. St.
— Fru Mette Scrup, Kisum pr. Røn-
bjerg.
— Ole, Adr. Søren Elbæk, Skovlund
pr. Lindtrup.
— Elias, Harboøre, Vrist St.
— Fru Marie Kristensen, Rakkeby
Mors.
- Arentsen, Fru Kirstine M., Sperring
pr. Siørring.
— Mikkel Kr., Flade Brugsforening,
Sdr. Draaby.
— Hustru.
— Mikkel, Bjergby pr. SolbjergMors
— Søren, Sindbjerg, Redsted.
— Sidsel Marie, Bakkely, Jelstrup,
Haubro.
- Baarstrøm, Alfred, Erslev.
— Einar, Erslev.
— Eli, Erslev.
- Bak, Jens Kr., Flade Sdr. Draaby.
— Johanne, Flade Sdr. Draaby.
— Josef, Ø. Jølby. E.
— Kristen, Bierregaard, Vils.
— Tage, Ø. Jølby. E.
— Thorvald, Ø. Jølby. E.
- Balling, Jens, Langgaard, Lyby.
- Bedholm, Charles, Vrendsted St.
Vendsyssel.
- Bek, Laura, Dragstrup. E.
— Martin L., Dragstrup. E.
— Hustru.
- Bechmann, Sv. Aage, Boddum, Hurup
- Bjarup, Ferdinand, 121—4 Ave E Cal-
gary Alta Canada.
— Karl 1746 B Humboldt Blvd. H. P.
Station Chicago.
— Holger, s. St.
- Bjerregaard, Aksel, Erslev.
— Folmer, Erslev.
— Peder, Erslev.
— Karen, Ø. Jølby. E.
— Kr. Riis, Gjelballe, Lunderskov.
- Blaabjerg, Harald, Solbjerg Mors.
— Gudrun, Solbjerg Mors.
— Kristen, Solbjerg Mors.
— Kristian, Redsted.
— Laust D., Solbjerg Mors.
— Mads, Tøving. E.
— Peder Kr., Solbjerg Mors.
— Søren, Thorup, Solbjerg Mors.
— Fru Karen Krog, Ø. Jølby.
- Bligaard, Magnus, Kontrolassistent,
Frøslev Mors.
- Bøier, Th., Kielstrup, Thisted.
- Boll, Ejnar Nyby, Lødderup.
— Jakob, Tøving. E.
— Kristen. V. Assels, Ø. Assels.
— Signe, Bjergby. E.
- Bovbjerg, L., Tøving, Sdr. Draaby.
- Bredsted, Aage, Greisdalsvej, Vejle.
— Gunnar, Ø. Jølby. E.
- Bro, Anna, Outrup.
— Peder Kr., Skallerup, Solbjerg
Mors.
- Brogaard, Poul Kristian, Adr. Joh.
Worm, Bedsted.
- Buk, Jens. Engholm, Flade, Sdr.
Draaby.
— Kirstine Lynggaard, Bjergby E.
— Niels, Bavnegaard, Flade, Sdr.
Draaby.
- Bukh, P., Kjærgaard, Flade Sdr.
Draaby.

- Bukhave, Anders Ejgill, Frøslev.
 — Anna, Galtrup. E.
 — Harald, Kibsgaard, Vejerslev, Vils
 — Marie, Galtrup. E.
 — Niels, Galtrup. E.
 — Niels Peter, Tøving. E.
 — Peder, Tøving. E.
 — Olav, Frøslev.
- Bull, Mads, Thorup, Solbjerg Mors.
 Bunk, Karen, Erslev.
 — Kristen, Erslev.
- Bønlykke, Fru Johanne S., Oxbøl
 Friskole, Oxbøl.
- Bunch, Jens P., Gjørsbøl, Snedsted.
 — Kristian, Ø. Assels.
- Christensen, Anker Møller, Enghøj,
 Engsvang.
 — Anna, Uge Forsamlingsh., Uge.
 — Alfred, Ø. Jølby. E.
 — Techla, Nørgaard, Sjørring, Thy.
 — Thorvald, Dragstrup E.
 — Helge Rikardt, Lødderup.
 — Anine, Ø. Jølby. E.
- Christoffersen, Alfred, Lønnerup,
 Østerild.
- Clausen, Jens, Ø. Jølby. E.
 — Fru Johanne, Frøslev.
 — Johanne, Korsholm, Fjerritslev.
 — P. M., Kauslunde St., Fyn.
- Colding, Aage, Alsted.
- Dahl, Kristian, Jørsby, Sdr. Draaby.
 Dal, Johannes Gr., Vinding Højskole,
 Vejle.
 — Peder Gr., Jørsbygaard, Sdr.
 Draaby.
- Dalgaard, Jens, Elsø.
 — Kristen, Faarhoff, Sundby.
 — Kristian, Galtrup. E.
 — Marie, Ø. Jølby. E.
 — Peder, Ørting, Ø. Assels.
- Dam, Karl K. Mikkelsen, Alsted, Nyk.
 — Niels P.s Enke, Erslev.
- Damgaard, Bjarne K., Ø. Jølby. E.
 — P. Krog, Ø. Jølby. E.
 — Rasmus L., Dyrskuevej 11, Nyk.
 — Thor, Elbæk Lærerskole, Søvind.
- Dissing, Aksel H., V. Jølby. E.
 — Arne, Fjallerslev.
 — Isak, Erslev.
 — Mikkil, Fjallerslev.
- Drejer, Mads, Ljørslev.
- Egeberg, Niels M., Tøving. E.
 — Hustru.
- Eldsahl, Alfred, Brovst St.
 Eriksen, Johanne, Erslev.
- Feddersen, A., Lihme Mark, Voldum.
- Filtenborg, Anna E., Galtrup Højsk.
 — Villads, Erslev.
- Fink, Kristian P., Humborg, Sjørring.
 Fisker, Søren, Mølleg. 20. Silkeborg.
 Frøkjær, Marie, Sennels, Thisted.
 Føldager, Gunnar E., Outrup.
 — Peder, Nakskov.
- Frøslev, Jens K., Kværs, Tørshøl.
- Gade, Børge, Vils.
- Genser, Alfred, Farsø.
 — Kristian, Adr. Fr. Frandsen, Hal-
 lum Kvong, Thistrup.
- Ginnerup, Peder, Redsted.
- Gregersen, Ejnar, Lødderup.
- Græsborg, Kristen, Fjallerslev.
 — Niels, Fjallerslev.
- Haagaard, Nikolaj, Skyum, Hørdum.
- Hangaard, Jane, Snedsted St.
- Hansen, Anna, Lyngby, Vittrup.
 — Anna, Tøving. E.
 — Astrid, Frøslev.
 — A. Vestergaard, Provst Schades
 Allé, Nykøbing.
 — Edith Juul, Østerby pr. Frede-
 rikshavn.
 — Ejner, Nøtten pr. Ellidshøj St.
 — Gjerløv, Konsulent, Galtrup. E.
 — Kristian, Frøslev.
 — Niels, Frøslev.
 — Niels, Tøving. E.
 — Niels, Sdr. Hygum, Sdr. Jylland.
 — Sigrid, Guldholtgaard, Ullits St.
 — Østergaard, Søby pr. Højslev.
- Hauch, Chr., Seminarilærer, Jon-
 strup, Ballerup.
- Haurum, Christa, Nygade, Nykøbing.
- Have, Jens Nielsen, Alsted.
 — Niels, Alsted.
- Hedegaard, Aage, Eskebæk, Tørring,
 Lemvig.
- Henriksen, J., Graakjær, Vildbjerg.
- Heide, Anna, Galtrup. E.
 — Augusta, s. St.
 — Dagmar, s. St.
 — Ejler, s. St.
 — Otto, s. St.
 — Selmer, s. St.
- Hjulgaard, Henry, Laasby pr. Laasby,
 Sdr. Jylland.
- Holm, Peter, Hotel Hafnia, Svend-
 borg.
- Holst, Beks Hustru, Frøslev.
 — Johanne, Frøslev.
 — Søren, Bager, Ø. Jølby. E.
 — Hustru.
- Horsager, Anders Kr., Tæbring.

- Houmøller, Anders, V. Jølby. E.
 — Jens, Erslev.
 — P. Kr., Erslev.
- Hove, Henry, Kjelstrup, Thisted.
- Hyldig, Peder, Solbjerg, Mors.
 — Peder Posteksp., Erslev.
 — P., Ø. Jølby.
 — Poul, Fjordvang, Lyby.
- Højgaard, Kristen, V. Assels, Ø. Assels
- Iversen, Gudrun, Lærerinde, Odder.
 — Mariane, Tranum Klit, Brovst St.
- Jakobsen, Gudrun, Ø. Jølby.
 — Thorvald, Ø. Jølby.
 — Thyra, Ø. Jølby.
 — Ragnhild, Ø. Jølby.
 — Ole, Ø. Jølby.
 — Fru Ingrid Kortbæk, Sundby, Mors.
- Jensen, Chr., Lærer, Galtrup, Høj-skole. E.
 — Chr., Galtrup. E.
 — Dagmar, Ø. Jølby. E.
 — Ejnar, Bjørndrup Møllegaard.
 — Emma, Ry Sanatorium, Ry.
 — Hans, Vrensted St. Vendsyssel.
 — Jens A. R., Overportør, Funder.
 — Jens Chr., Doense.
 — Jens Knudsen, M. Jølby. E.
 — Jens P., Tødsø.
 — Hustru.
 — Jens Skriver, Kallerup Todlø.
 — Johanne, Ø. Jølby. E.
 — Kristen Bjerg, Hunstrup St.
 — Kristian, Mejeribest., Damsgaards Mølle, Outrup.
 — Hustru.
 — Kristiane, Skærlunde, Brande.
 — Lars, Skallerup, Solbjerg Mors.
 — Laurits Peter, Tøving. E.
 — Marie, Galtrup. E.
 — Martin, Skærlund, Brande.
 — Nanna, Vang, Thisted.
 — Ole Kr., Damgaard, Refs, Hurup.
 — Otto Chr. Ove, Vinterhvil, Skovs-gaard.
 — Rasmus Lund, Dysted pr. Olstrup
 — Valdemar, Ø. Jølby.
 — Valther Kærulff, Sindbjerg pr. Redsted Mors.
 — Søren Peter, Adr. Jørgen Stau-gaard, Felsted Mark, Felsted.
 — Frederik V. K., Adr. H. Chr. Jen-sen, Dragsbæk, Thisted.
 — Peder B. Kortbæk, V. Jølby. E.
- Jepsen, P. Aage, V. Assels, Ø. Assels.
 — Johanne, Erslev.
- Jepsen, Peter, Brændstrup Gramby, Sdr. Jylland.
- Johansen, Svend Aage, Nygaard, Kværndrup.
- Jørgensen, Anna K., Lundby Aulum.
 — Folke Dal, Dalen, Ø. Jølby.
 — Jens P., Fredsø, Vils.
 — Laurits, Gullerup, Sundby Mors.
- Kibsgaard, Anna Poulsen, Solbjerg Mors.
 — Jens, Gullerup, Sundby.
 — Johanne, Gullerup, Sundby.
- Kirk, Andr., Kathrinelund. Ø. Assels.
 — Karen, Ø. Jølby. E.
 — Kristen M., Frøslev.
 — Kr. Svenningsen, Fredsø, Vils.
- Kjeldgaard, Søren, Hvidbjerg, Karby.
- Kirkegaard, Kirstine, Arentsminde, Erslev.
- Kjeldsen, Else, Thorsted, Dollerup, Thisted.
- Kjeldbjerg, Poul Jakobsen, Godthaab, Nr. Snede St.
- Kjær, Fru Dagny, Hornborg Flem-ming.
- Kjærgaard, Øjvind, Fredenshøj, Tødsø
- Klausen, Bodil, Bjerghby, Erslev Mors.
 — Jens D., Vestergaard, Lødderup.
 — Søren D., s. St.
- Klemmensen, Alfred, Hunstrup St.
 — P., Snedsted St.
- Knakkegaard, P. Nørgaard, Baum, Skinnerup, Thisted.
- Knudsen, Anna, Ø. Jølby. E.
 — Bernhard Møller, Ø. Jølby. E.
 — Dagmar, Ø. Jølby. E.
 — Elimar, Dragstrup. E.
 — Evald, Ø. Jølby. E.
 — Frederik, Ø. Jølby. E.
 — Herluf Møller, Ø. Jølby. E.
 — Ingrid, Frøslev.
 — Ingrid, Frøselevvang, FrøslevMors.
 — Jens Bech, Dragstrup. E.
 — Johannes Smed, Vejerlev, Vils.
 — Laurits, Ø. Jølby. E.
 — Hustru.
 — Marius, Sundby Mors.
 — Margrethe, Ø. Jølby.
 — Thorvald, Ø. Jølby.
- Kondrup, Sigrd, Haven, V. Hassing.
 — Viggo, s. St.
- Korsgaard, Karl, M. Jølby. E.
 — Kristen, Korsgaard, Erslev.
- Kortbæk, Jens, Bjørndrup.
 — Johanne M., Jølbynygaard. E.
 — Markus, s. St.

- Korthæk, Kristen Ø., Jylbinygaard. E.
 — Kr. Vangsgaard, Solbjerg Mors.
 — Laurits Vangsgaard, s. St.
- Kristensen, Anna, Ø. Jølby. E.
 — Arne, Ø. Jølby. E.
 — Ella, Sindbjerg, Redsted.
 — Helga, Ø. Jølby. E.
 — Johannes, Ø. Jølby. E.
 — Johanne, Silstrup Mølle, Thisted.
 — Laurits, Sindbjerg, Redsted.
 — Niels Rask, Thorsted, Thisted.
 — St. Brandhøj, Thorsted, Thisted.
 — Hustru.
 — Kristian Hyldig, Galtrup.
 — Søren, Bollerhede, Tvanget St.
 — Vita, Lærerinde, Vinke Skole pr. Rindsholm.
 — Maren, Silstrup, Thisted.
- Kristiansen, Anna, V. Jølby. E.
 — Eline, Ørndrup Mark, Karby.
 — Katrine Madsen, V. Jølby. E.
- Krog, Ejnar, Karby.
 — Frederik, Erslev.
 — Karen, Adr. M. Jakobsen, Klosterhede, Hurup St.
 — Karen, Nandrup, Sdr. Draaby.
 — Margrethe, Thorup Solbjerg Mors
 — Marie, Ø. Jølby. E.
 — Morten, Ø. Jølby. E.
 — Peder, Ø. Jølby. E.
 — Peter Sandal, Nandrup, S. Draaby
 — Søren, Ø. Jølby. E.
 — Morten, Nandrup, Sdr. Draaby.
 — N. E., Nandrup, Sdr. Draaby.
 — Hustru.
 — Peder Kr., Erslev.
 — Hustru.
 — Rasmus Hansen, Erslev.
 — Hustru.
 — Søren Hansen, Adr. A. Kristensen, Særslev, Jullerup.
 — Thorvald, Ø. Jølby. E.
 — Valdemar, Erslev.
- Krogsgaard, Andreas, Frøstrup Mark, Frøstrup.
 — Lærer, Frøslev.
 — Olga, Outrup.
 — Peder, Frøslev.
- Krøigaard, Pastor Sv., Ø. Jølby. E.
- Kusk, Martin Nielsen, Torp, Karby.
 — Niels Kr., Lødderup.
 — Peder Kr., Erslev.
 — Peders Hustru, Rolstrup.
- Kvistgaard, Ejnar, Øst Fredsø.
- Kyø, Esther, Gerup Skole pr. Skals.
- Køster, Pastor F., Paaby, Kolding.
- Larsen, Anna, Tæbring.
 — Arne, Frøslev.
 — Eliða, Engvej 7 a, Hadsund Jyll.
 — Jens, Glomstrup Mark, Redsted.
 — Karen Marie, Heskær, Vigsø, Thisted.
 — Kristian, Bager, Koldby, Hørdum.
 — Hustru.
 — Lars, Tømmer, Sjørring St.
 — Otto, Frøslev.
 — Poul, Snæbun pr. Hobro.
 — Ragnhild, Løveapoteket, Thisted.
 — Søren Poulsen, Bjergby E.
- Lausen, Aage, Bavnhøj, Belling, Fyn.
 — Kristen, Frøslevvang pr. Frøslev, Mors.
 — Hustru.
- Lind, Carl Ove, Skive.
- Lundorff, Niels, Blidstrup, Ø. Assels.
- Lundshye, Klemmen, Fredsø.
 — Kristen J., Fredsø.
 — Kristen, Lødderup.
- Lykke, Kirsten M., Hjortvang Skole, Fjordvang.
 — Marie, Hundborg, Hem.
- Lyndrup, Jens Bak, Elsø pr. Nykøbing Mors.
- Lynggaard, Jens, Klitgaard, Faartoft, Sundby.
 — Kristen, Ø. Jølby. E.
 — Lars, Faartoft, Sundby.
- Madsen, Carl Nørgaard, Solbjerg Mors.
 — Kristiane Majgaard, Erslev.
- Majgaard, Andreas, Erslev.
 — Martin, Erslev.
- Mark, Hans, Solbjerg Mors.
 — Hans, Ø. Jølby. E.
- Mark, Jens, Erslev.
 — Kristian, Solbjerg.
- Markussen, Klara, Lødderup.
 — Nikolaj, Stenderup, Tøftlund, Sdr. Jylland.
- Mehl, Johan Chr., Adr. Købm. Bangsgaard, Bedsted.
- Mikkelsen, Ejnar, Gammelgaard, Solbjerg Mors.
 — Evald, Kløv Hunstrup.
 — Kristian, Tøving pr. Erslev.
- Mortensen, Frederik, Nørrebro 1 a, Nykøbing.
 — Jens Kr., Rakkeby, Tæbring.
 — Povl, R. F. D. 2 Grafton Ohio U. S. A.
- Møldrup, Dagmar Riis, Sejerslev.

- Møller, Amalie, Kommunesygehuset, Eshjerg.
 — Grethe, Fladkær, Rørholt, Vendsyssel.
 — Gustav Thomsen, Sperring, Sjørring.
 — Helga, Stilbjerg pr. Billum.
 — Marie Poulsen, Frederiksminde, Tøving. E.
- Nederby, Ejnar, Ø. Jølby. E.
 — Karen, s. St.
 — Kristian, s. St.
- Nielsen, Anna, Norup Mølle pr. Vejle.
 — Holger, 7505 Prairie Av. Chicago Ill. U. S. A.
 — Henry, Vejerslev, Vils.
 — Inga Nør, Galtrup Højskole.
 — Jens Aage Nør, Lødderup pr. Nykøbing Mors.
 — Kr., Møllebygger, Ø. Jølby. E.
 — Kr., Vejerslev, Vils.
 — Kristen Tølbøl, Vust St.
 — Lars Kr., Solbjerg, Mors.
 — Mathilde, Uhe Mark pr. Farre.
 — Niels, Adr. J. Østergaard, Tødsø.
 — Niels Chr. Madsen, Stenbjerg pr. Snedsted St. Thy.
 — Niels Kr., Malle, Thisted.
 — Olav, Adr. Jens Kr. Nielsen, Storchedinge Mark, St. Hedinge.
 — Søren, Sundby Mors.
 — Th., Bogbinder, Ryslinge.
- Nissen, Hans, Hjerting pr. Rødding, Sønderjylland.
- Nør, Marie, Vestergade 10, Nykøbing Mors.
 — Johanne Vangsgaard, Solbjerg Mors.
 — Peder Vig, Solbjerg Mors.
 — P. Frøkjær, Tøving. E.
 — Hustru.
 — Poul Støvring, Jørsby, S. Draaby.
 — Valdemar Frøkjær, Tøving. E.
- Nørgaard, Anders, Hvidbjerg Brugsforening, Karby.
 — Hustru.
 — Andrea, Skovlide pr. Lerbjerg.
 — Hans P., Vodstrup.
 — Jens, Hvidbjerg Brugsf., Karby.
 — Hj. Møller, Hedeby pr. Farre St.
 — Kristen S., Solbjerg Mors.
 — Peder Kristian, Skarum.
 — Peder, Frøslev.
 — Poul, Frøslev.
 — Fru Kirstine Dissing, Emb, Ø. Assels.
- Nørbjerg, Ellen, Galtrup. E.
 — Erling Poulsen, Galtrup. E.
- Nyboe, Marie.
- Nygaard, Aase, Mission Hill-So., Dak. U. S. A.
- Nystrup, Jens, Silstrup, Thisted.
- Odgaard, Jens, Tødsø.
 — Jens Mikkelsen, Lindved, Vejle.
- Olsen, Aage, Ø. Jølby. E.
 — Ejnar, s. St.
 — Else Marie, s. St.
 — Harald, s. St.
 — Frederikke, Tødsø.
 — Georg, Vesteralle 11, Herning.
 — Fru Kristine Jensen, Solbjerg Mors.
 — N. A., Konsulent, Bøgeallé, Hasseris, Aalborg.
 — Ole P., Murer, Ø. Jølby. E.
 — Hustru.
 — Vilhelm, Ljørslev, Vils.
- Ottesen, Otto, Nordthorup Kær, Fjerritslev.
- Overgaard, Alfred, Østerild, Thy.
 — Anna, Faarftoft, Sundby.
 — Kristen D., Dalgaard, Faarftoft, Sundby.
 — Kristian, s. St.
 — Lars Kristian, Østerild.
 — Mads Kr., Faarftoft pr. Sundby.
 — Niels, Thorup, Solbjerg Mors.
 — Tage, Dalgaard, Faarftoft Sundby
 — Thomas, Malle, Thisted.
- Poulsgaard, Erling, Klingenbergsgade 23, Nykøbing.
- Pedersen, Aksel, Erslev.
 — Anna, Ø. Assels.
 — Evald, Erslev.
 — Agnes, Fjallerslev, Outrup Mors.
 — Ejnar, Tøving. E.
 — Helge A., Karlskilde pr. Knarreborg.
 — Ingvard, Kontrolas., Flade Mors.
 — Jens Kristian, Frøslev pr. Nykøbing Mors.
 — Kr. Mehl, Brogaard, Ljørslev.
 — Magda Kibsgaard, Solbjerg Mors.
 — Marie, Galtrup. E.
 — Niels, Tvorup, Thisted.
 — Hustru.
 — Niels Chr., Solbjerg Mors.
 — Peder, Borre Oksbøl.
 — Thomas, Tøving. E.
 — Viggo H., Thorup, Solbjerg Mors.
- Pind, Frode, Gunderød, Horsholm.
- Poulsen, Anders Kristian, Ø. Assels.

- Poulsen, Fru Else Svendsen, Solbjerg, Mors.
 — Hans, Flade, Sdr. Draaby.
 — Jens, Thorup, Solbjerg Mors.
 — Kristen, Galtrupgaard. E.
 — Kr. L., Ø. Jølby. E.
 — Marie, Ø. Jølby. E.
 — Poul, Galtrup. E.
 — Kirsten, Flade, Sdr. Draaby.
- Purup, Mads Hyldig, Tødsø.
- Rasmussen, Agnes Lærerinde, Viby.
 — Kaj Lykke, Bjerlev pr. Jelling.
 — N. C., Ø. Assels.
 — Rejnhold, Colegios Daneses, Cascallares, T. C. S., Argentina.
 — Riis, Frederik, Vejerslev, Vils.
 — Frode, Vile, Glyngøre.
 — Hans Nielsen, Lødderup.
 — Joh., Gartner, Nykøbing M.
 — Martin Bækhøj, Lødderup.
 — Peder B., Lødderup.
- Ringgaard, Fru Margrethe H., Torp pr. Karby.
 — Laurits, Gullerup, Sundby.
- Rolighed, Laura, Redsted.
- Sandal, Anna, Bjergby. E.
 — Harald D., Skallerup pr. Solbjerg Mors.
 — Johanne, s. St.
 — Maren, Bjergby. E.
 — Niels, s. St.
 — Peder, Dragstrup.
- Sauer, Ejnar, Mejeriet, Aars St.
 — Harald, s. St.
 — Tage, s. St.
 — Harald, Veddem.
- Schmidt, August F. Haugaardsvej 1, Brabrand.
- Skov, Marie Krog, Oudrup, Vindblæs.
- Smidt, Johannes, Silstrup, Thisted.
- Sodborg, Alfred, Mejerist, Ladelund pr. Brørup.
- Spanggaard, Alfred, Fredsø, Vils.
- Stagstrup, Kirstine, Solbjerg Mors.
 — Kristen, s. St.
- Stensgaard, Jens, Galtrup. E.
 — Hustru.
- Steffensen, Karl, Karby Mors.
- Strømggaard, Kristian S., Humstrup.
- Støvring, Poul, Solbjerg Mors.
- Sunesen, Chr., Nors Havreland, Nors St.
- Svane, Marie, Bjergby E.
- Svendsen, Jens Kær, Villerslev, Hørdum.
- Svenningsen, A., Skærlund, Brande.
- Svenningsen, Anna, Bjergby. E.
 — Jens P., Erslev.
 — Hustru.
 — Marius, Sdr. Hougaard, Ejerslev.
 — Martin, Bjergby. E.
 — Niels E., Erslev.
- Sø, Søren, N. Draaby, Mors.
- Søgaard, Kristine, Grand Vierr. College Des Moines Jowa, U. S. A.
- Sønderby, Jens Ø. Jølby E.
 — Thorkild, Istedvænget 8¹ A Odense.
- Søndergaard, Aage, Ø. Jølby. E.
 — Fru Agnes, s. St.
 — Alfred, s. St.
 — Andr., Filtenborg, M. Jølby. E.
 — Anthon, Galtrup. E.
 — Finne, Nørrebro, Nykøbing.
 — Frederik, M. Jølby. E.
 — Holger, M. Jølby. E.
 — Jens, Filtenborg, M. Jølby.
 — Jens, Erslev.
 — Jens, Solbjerg, Mors.
 — Jens Odgaard, Brugsf., Redsted.
 — Jensine, Ø. Jølby. E.
 — Josef, Filtenborg, M. Jølby. E.
 — Johannes, Galtrup. E.
 — Jørgen, Galtrup. E.
 — Karen, Galtrup. E.
 — Karl, Galtrup. E.
 — Maren, Filtenborg, M. Jølby. E.
 — Mary, Ø. Jølby. E.
 — Niels, M. Jølby. E.
 — P., Holmegaardsvej 12, Hillerød.
 — Karen, Ø. Jølby. E.
 — Krestine, Ø. Jølby. E.
 — Kristian, Ø. Jølby. E.
 — Kristian, Bryggeriet, Erslev.
 — Kristian Jensen, Galtrup Præstegaard. E.
 — Maren, Nørrebro 21, Nykøbing M.
 — Petra, s. St.
 — P. Dahl, Agerø, Karby.
 — Sinne, Filtenborg, M. Jølby. E.
- Sørensen, A., Lærer, Bjergby. E.
 — Hustru.
 — Anna, Gullerup pr. Sundby.
 — Anna Katrine, Erslev.
 — Anna Kirstine, Mosegaard, Tødsø.
 — Mainer S. T., Holmsgade 1, Nyk.
 — Martin, Tømrer, Skjoldborg, Vildsund.
 — Sidsel, Gullerup pr. Sundby.
 — Søren Tømrer, Tødsø.
- Thorhauge, Elise, Monstrup, Aggersund.

- Thomsen, Dagmar L., Bjergby. E.
 — Helga, Sjørring St., Thy.
 — Hans, Manufakturh., Thisted.
 — Marinus, Stouby Jebjerg.
- Thorndahl, Kr., Nørrelund, Strande.
- Thorsen, Gerda, Elsø pr. Nykøbing.
 — Gudrun, Thorup, Solbjerg Mors.
 — Ingrid, Ø. Jølby. E.
 — Fru Krestine, s. St.
 — Nanna, s. St.
- Toft, Kirstine, Erslev Mølle. E.
 — Martin Jensen, Thorup pr. Solbjerg Mors.
- Topp, Harry E., Tømrer, Møllevej 76, Thisted.
- Tøfting, Johannes, Sundby Mors.
- Vad, Thorvald, Ø. Jølby. E.
- Vangsgaard, Jens, Sundby Mors.
 — Søren, Bjergby. E.
- Vantvig, Inger, Galtrup Højskole. E.
 — Karen, Vester Vedsted Efterskole, Ribe.
 — Chr., Lervadgaard, Lervad.
- Vestergaard, Aksel, Uddeler, Durup Brugsforening.
 — Hustru.
 — Albert, Thorsted, Thisted.
 — Alfr., Rakkeby pr. Tæbring Mors.
 — Andreas, Alsted.
 — Ejnar, Ø. Jølby.
 — Fru Emma, Solbjerg Mors.
 — Kristen, Hvidbjerg, Karby.
 — Kristian, Frøslev, Mors.
 — Kristian, Ø. Jølby.
 — Kristian J., V. Hvidbjerg, Karby.
- Vestergaard, Maren, Ø. Jølby. E.
 — Margrethe, Sygehuset, Svendborg.
 — Niels, Ballegaard, Tødsø.
 — Nikolaj, Silstrup, Thisted.
 — Sara, Alsted.
 — Sidsel, Sygeplejerske, Brejninge, Børkop.
 — Søren, Ø. Jølby. E.
- Vester, Sigurd, Vils pr. Vils.
- Vilsgaard, Gustav, Redsted.
 — Kristen, Redsted.
- Voldby, Lærer, Skive Landsogn, Skive.
 — Hustru.
- Væver, Jens, Frøslev.
 — Hustru.
- Vøls, Dora, Broderiforretningen, Askov, Vejen.
- Worm, Martin, V. Jølby. E.
- Winther, Fru Lise, Vesløgsgaard pr. Vesløs.
- Østergaard, Agnes, Holbergsgade 7, 4. S., København K.
 — Aksel, Tæbring, Mors.
 — Anna, Silstrup pr. Thisted.
 — Elisabeth, Rabenlyst, Nyborg.
 — Holger, Benthinesminde, Frøslev.
 — Jakob, Alsted.
 — Jens, Jølbygaard. E.
 — Kirstine, Lærerinde, Egersund Skole, Sønderjylland.
 — Kristian, Alsted.
 — Mikkel, Fredsø, Vils.
 — Thomas, Silstrup pr. Thisted.

**Adresseforandringer bedes meddelt Jens Stensgaard,
 Galtrup pr. Erslev.**

